

Novosjka Novnik

Izdaja:
BRITANSKA
OBVEŠEVALNA
SLUŽBA

Cene za naročnike
mesečno:

v tuzemstvu 2 šilinga
v inozemstvu 5 šilingov

POSAMEZNA
ŠTEVILKA 50 GROSEV

Celovec, 10. septembra 1948

Leto IV.

Številka 37

Sovjetska nota glede Italijanskih kolonij

Vlade Velike Britanije, Združenih držav in Francije so dobile sovjetsko noto, v kateri predlaga sovjetska vlada, naj se zunanji ministri štirih velesil sestanejo čimprej, da odločijo o vrnitvi bivših italijanskih kolonij Italiji.

Ta nota je izzvala pri zapadnih velesilah precejšnje začudenje, ker se je Sovjetska zveza prej vedno protivila predlogu za vrnitev italijanskih kolonij Italiji. Vkljub temu pa so vlade zapadnih velesil to noto sprejele in jo sedaj vestno proučujejo.

Vse tri vlade, ki so to noto dobile so v stalnem stiku in dokler ne bodo rešile tega vprašanja, ne bodo izdale nobenega uradnega poročila.

Dobili bomo več kalorij

Količina prehrane, ki je do sedaj znašala 1.800 kalorij dnevno bo sedaj povečana na 2.100 kalorij počenši s 13. septembrom. Tako je izjavil dne 3. septembra na tiskovni konferenci prehranjevalni minister Sogmeister.

Tako se bo količina prehrane za delavce povečala na 2.500 kalorij, za težke delavce na 3.100 kalorij, za najtežje delavce na 3.350 kalorij.

Za gospodinje, uradnike in mladino med 12. in 18. letom količina prehrane ostane kot doslej.

Tudi kakovost kruha bo boljša.

Čistke v poljski KP

Voditelji poljske komunistične partije so odredili novo čistko partije in preobrazbo članov. Ta ukrep so izvedli po odstavitvi glavnega tajnika komunistične partije, Gomulka.

Novi glavni tajnik poljske komunistične partije je postal predsednik Poljske Boleslav Bierut. Odstavljeni Gomulka se je pokesal svojih napak, toda v poljskih komunističnih krogih ne verjamejo, da bi dosegel Gomulka še kdaj kakšno vidnejše mesto, dasiravno je ostal zaenkrat še minister.

15 ameriških ladij v Sredozemlju

Ameriško mornariško ministrstvo je objavilo, da bo v kratkem odplulo v Sredozemsko morje 15 ameriških vojnih ladij. Med njimi bo tudi matična ladja za letala »Franklin Roosevelt«.

Drugih štirinajst ladij, med katerimi so križarke in ena letalonosilka bo prihodnji mesec odplulo v Gibraltar, kjer bodo zamenjale druge vojne ladje, ki se bodo vrstile domov.

Velicina zmage na gorovju Gramos

Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo poročilo, ki pravi med drugim, da je nedavna zmaga grških vladnih čet nad gveriljci v gorovju Gramos v severni Grčiji nadaljni znak, da bo gveriljska nevarnost v Grčiji konec »v prav bližnji bodočnosti«. Poročilo je poslal generalni poročnik James Van Fleet, šef ameriške vojaške skupine opazovalcev pri grških vladnih silah. Poročilo z dne 31. avgusta je bilo izročeno amerišskemu veleposlaniku v Grčiji Henryju Gradyju.

»Velicina zmage na Gramosu ni mogoče pretiravati« — pravi Van Fleet. Področje je obsežno in izredno težavno. Njegova ob-

Zaradi neprekinjenih neredov in manifestacij s strani komunistov, se je moral berlinski mestni svet preseliti iz sovjetske v britansko cono, kjer je imel v ponedeljek svojo sejo.

To preselitev so sklenili, ker je pri prejšnji seji vdrl v sejno dvorano 2000 komunistov, ki so razbili vsa okna in vrata. Dvorano je obkrožilo 250 nemških policajev pod sovjetskim nadzorstvom, ki so aretirali 19 nemških policajev iz zapadnih predelov.

Trije poveljniki zapadnih velesil v Berlinu so se takoj zbrali in se razgovarjali o napetem položaju v Berlinu.

Vladi Velike Britanije in Združenih držav proučujeta nevarni položaj in dogodke v Berlinu.

Prva faza moskovskih razgovorov je minula. Štirje vojaški guvernerji v Berlinu proučujejo sedaj skupno z izvedenci tehnične probleme. Prišel je čas, ko je treba napraviti račun o tem, kar je bilo do sedaj storjenega.

Pogajanja so bila dolgovozna, če se pomisli, da so obravnavali le omejeno število vprašanj in da bo treba rešiti še celo vrsto problemov, predno bo mogoče priti do resničnega sporazuma o Nemčiji in njeni bodočnosti.

Vendar bi lahko smatrali to prvo fazo za uspešno. Že samo dejstvo, da so se štirje vojaški guvernerji ta teden sestali od 3. julija prvokrat in da se skušajo sporazumeti o valutnem načrtu za Berlin, je dokaz za to. Sedanjo krizo ni povzročila samo odklonitev zahodnih sil, da bi sprejeli »Vzhodno marko« kot valuto za ves Berlin, temveč tudi nenadno vztrajanje lokalnih sovjetskih oblasti, po katerem naj bi nove valute ne vzpostavil sporazum med štirimi velesilami, temveč sovjetski dekret.

To so ponovno jasno poudarjali za časa moskovskih razgovorov. Menjava valute bi morala stopiti v veljavo pod pokroviteljstvom štirih velesil v skladu z načrtom vseh štirih velesil. Tedaj bi vsakdo lahko pričakoval, da bo blokada tekoj ukinjena. Če bo šlo vse po sreči pri pogajanjih izvedencev bo zadeva urejena ter bo stopila v veljavo v nekaj tednih.

To je upapolna stran berlinskih pogajanj. Toda na nesrečo se kaže še druga stran.

Tekom zadnjih štirih tednov so sovjetske oblasti v Berlinu in njihovi pomagači — Socialistična enotna stranka — otvorile in razvile novo ofenzivo. Očividno je namen: vrhovi ter odstraniti demokratični upravni sistem, ki so ga uvedle štiri velesile leta 1946, ter postaviti na njegovo mesto »bund«, ki bi ga imenovala socialistična enotna stranka.

ramba je bila dobro zamišljena z mnogim avtomatskim orožjem ter jo je fanatično izvajala sila nad 12.500 mož, vstevši ojačenja. Mogoče je od teh preživelo tri do pet tisoč ljudi do zadnjega dneva bitke, ko so pričeli v paničnem begu bežati v Albanijo.

Van Fleet, ki si je osebno ogledal bojišče, pravi nadalje v poročilu, da je še posebej zanimiv pred bombami varni zimski glavni stan, ki si ga je poveljnik gveriljcev general Markos zgradil sredi gozdov. Ta glavni stan so osvojile vladne čete ter si je njegovo uničenje ogledal sam Van Fleet. Ameriški opazovalci slavijo zlasti »sijajnega« grškega vojaka, ki je kljub izrednim

V Berlinu vedno vre

Sedanja mestna občinska uprava sestoji iz izvoljene Mestne skupščine in Izvršnega sveta (magistrat), ki ga je določila skupščina. Pri volitvah leta 1946 so dobili socialni demokrati skoraj polovico sedežev. Oni in pa ostali dve demokratiški stranki imajo pretežno večino. Socialistična enotna stranka, kateri gospodujejo komunisti, ima samo 26 sedežev od 130.

Novo volitve se bodo vršile prihodnji mesec. Če se bodo vršile svobodno, odo komunisti dobili še manj glasov, kakor jih imajo sedaj. Vsled tega se je pojavila želja sovjetskih oblasti po »zavlačevanju« volitev.

Prvo ogrožanje se je pojavilo jasno potom časopisa »Tägliche Rundschau«, ki je uradni organ sovjetske vojaške vlade. Kakor hitro so se pričeli moskovski razgovori, je pričel silovito napadati magistrat. To je

bil obenem signal za socialistično enotno stranko, naj prične z akcijo.

Sledile so organizirane »ljudske demonstracije« in napadi, ki so se vršili z vednostjo sovjetskih oblasti.

Ob priliki nekega napada je Litke izdal načrt. Magistrat naj bi bil odstranjen in skupščina ovržena. Posebna komisija devetih svetnikov in devetih meščanov, obvezna za »popolno sodelovanje s Sovjetsko zvezo« naj bi prevzela mestno občinsko oblast kot »začasna vlada«.

To je objekt, ki je za časa moskovskih razgovorov močno zaposljeval sovjetske oblasti v Berlinu. To je projekt, ki bi bil popolnoma nevzdržen za mestno nadzorstvo po štirih silah in ki bi napravil vsak razgovor štirih velesil o bodočem političnem sestavu Nemčije nekoristen in brezpomemben.

W. N. Ewer.

Beneša ni več

Dr. Edvard Beneš, soustanovitelj češkoslovaške republike in njen predsednik do junija meseca tega leta, je 3. septembra ob 6,15 zatisnil v svoji hiši v Sezimovo Usti oči. Bil je star 64 let.

Dr. Beneš je že od torka naprej ležal v nezavesti in vsako upanje na njegovo ozdravljenje je izginilo. Umrl je v nezavesti.

Ko je novi predsednik Češkoslovaške zvedel za smrt dr. Beneša, je dal sklicati izredno sejo ministrskega sveta, s katerega so poslali soprogi umrlega in njegovi družini sožalno brzojavko.

Ministrski svet je tudi odločil, da se bo vršil pogreb na državne stroške.

Dr. Beneš je podal svojo ostavko na predsedniško mesto letos junija meseca z uradno utemeljitvijo, češ da njegovo »zdravstveno stanje« ni najboljše, ker je »opešalo v teku 15 letnega boja proti nemškemu nasilju.«

V resnici je podal ostavko, ker ni hotel podpisati nove češkoslovaške ustave, ki je sestavljena v komunističnem duhu in ki jo je takoj po Beneševem odstopu podpisal njegov naslednik dr. Klement Gottwald, voditelj češkoslovaških komunistov.

Sijajno je bilo življenje dr. Beneša, toda žalosten je bil konec njegovega življenja, ker je izgubil vero v vse tisto, za kar se je boril toliko let in za kar je dal vse svoje moči.

Njegov cilj je bila močna, svobodna Češkoslovaška, toda ker je mislil, da je največji nasprotnik Češkoslovaške Nemčija, se je z vsemi svojimi silami boril proti Nemcem vse življenje.

Oktober meseca leta 1938, ko so nemške čete zasedle Češkoslovaško, je podal dr. Beneš svojo prvo ostavko na predsedniško mesto. O tem svojem koraku je po radiu obvestil svoj narod in odšel v Veliko Britanijo.

težavam pokazal vedno znova in znova izredno junaštvo v boju in ki je voljno žrtvoval življenje in rane za svojo ljubljeno Grčijo. Fleet pravi nadalje, da so uspehi v doseгах drugih rodov grške oborožene sile presegli precej njegova največja pričakovanja. Šef glavnega stana grške vojske, general Yiadzis je bil sijajen in krepek vodnik.

nijo, da prične in vodi tam boj proti nasilstvu.

Junija 1948. leta je podal svojo drugo ostavko, ki je bila tudi zadnja in za njega gotovo še veliko hujša, kakor pa prva, ker je spoznal, da se je boril toliko let za stvar,

za »svobodno češkoslovaško republiko«.

Dr. Beneš je bil deseti otrok siromašne delavske družine. Poznal je Masaryka, ustanovitelja češkoslovaške republike, z univerze v Pragi. Tega si je izbral za vzor.

V ponedeljek in v torek se je poslovilo od trupla predsednika dr. Beneša 40.000 ljudi. Mnogi so jokali. Vlada je podvzela zelo ostre ukrepe za ohranitev miru, ker se je govorilo, da se bodo vršile manifestacije. Oborožene patrolje so korakale ves čas po cestah Prage in niso dovolile niti najmanjših zbiranj ljudi v skupine. Na vseh šolah se je vršil pouk kakor običajno. Delavcem pa so prepovedali, da se poslovijo od dr. Beneša, ker bi s tem zastala proizvodnja.

Schuman zopet propadel

V torek zvečer so javili iz Pariza, da vlada Roberta Schumana ni dobila pri glasovanju zaupnice francoske skupščine. Za njo je glasovalo 289 poslancev, proti njej pa 295.

Po zemeljski obli

ZDRUŽENE DRŽAVE BODO POSPEŠILE VSELJEVANJE BEGUNCEV

Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo načrte, da bi pospešili prihajanje razseljenih oseb v Združene države na osnovi nedavne kongresove dovolitve sprejema 205.000 beguncev v prihodnjih 2 letih.

Predsednik ameriške komisije za razseljene osebe Ugo Carusi je v ponedeljek odpotoval z letalom v Nemčijo, kjer se bo sestal z ameriški vojaškimi in konzularnimi predstavniki kakor tudi predstavniki Mednarodne begunske organizacije ter prostovoljnih agencij, ki bodo sodelovale pri preseljitvenem programu.

Carusi je izjavil, da so se dogovorili v zvezi z prevažanjem z ladjami, da bo prišlo v oktobru v Združene države od 2500 do 3000 razseljenih oseb. (Že popreje pa je objavil, da bo prišla v oktobru prva skupina razseljenih oseb). K temu je pristavil, da bodo to število povečali do mesečnega obroka nekakšnih 10.000 oseb. Prva skupina bo prišla iz taborišča razseljenih oseb v ameriškem področju Nemčije ter jo bodo naselili v vzhodnih in bližnjehozahodnih zveznih državah. Poročilo zunanjega ministrstva pravi nadalje, da bodo sprejeti ukrepi, ki bodo zagotovili uspešno upravo ameriškega zakona o razseljenih osebah v tistih področjih, na katere se ta zakon nanaša. V ta področja bodo razposlali tudi uradnike v takšnem številu in na takšna mesta, da bo to delo najboljši rezultat.

Carusija bodo spremljali člani komisij, nena osebja ter predstavniki vojske, zunanjega ministrstva in urada za emigracijo in naturalizacijo, ki bodo pomagali pri izvajanju programa.

Drobne novice

Predsednik Truman je poslal čestitke in najboljšo želje naroda Združenih držav nizozemski kraljici Viljemini ob priliki njenega 68. rojstnega dneva ter proslave 50 letnice vladanja.

Pretekli teden je prispel iz Pariza v London bivši jugoslovanski kralj Peter. V Londonu bo obiskal taborišča jugoslovanskih prostovoljnih delavcev. V Londonu bo ostal približno en teden.

V Atensih se je razširila vest, češ, da so generala Markosa odpoklicali v Moskvo, kjer se bo moral zagovarjati zaradi neprestanih neuspehov grških komunistov.

Iz Francije poročajo o veliki škodi, ki so jo povzročila neurja preteklo soboto. Izprazniti so morali več vasi.

Tudi severno Italijo so opustošila neurja. Življenje je izgubilo 90 oseb.

V Jeruzalemu so pričele koncem preteklega tedna zapuščati židovske in arabske čete ozemlje rdečega križa, ki leži v južnem delu Jeruzalema. Na tem ozemlju bodo uvedli sedaj nadzorstvo Združenih narodov.

V Veliki Britaniji se je pričel v ponedeljek v Margarete 80. sindikalni kongres britanskih sindikatov. Kongresa se udeležuje 850 odposlancev, ki zastopajo 7.800.000 članov 188 včlanjenih sindikatov.

Predsednik ameriških CIO sindikatov je izjavil, da bodo ameriški delavci podprli predsednika Trumana pri prihodnjih volitvah.

V ponedeljek so zaključili v Britaniji največje vojaške vaje po vojni. Vaje so izvedli, da bi ugotovili, kako se morajo braniti rezna industrijska področja. Obrambne postojanke so se izkazale za zelo učinkovite.

Hjalmar Schacht, Hitlerjev finančnik je bil izpuščen iz internacijskega taborišča, potem ko ga je sodišče za denacifikacijo oprostilo. Dejal je: »Ne nameravam se vrniti nazaj k delovanju. To prepuščam mlajšemu pokolenju. Hočem samo v miru jesti svojo juho...«

V Frankfurt je prispel Ugo Carusi, predsednik komisije Združenih držav za sprejem evropskih beguncev. Njegova naloga je, poskrbeti, da se izvede čimprej preselitev 205 tisoč beguncev v Združene države.

Po poročilu Tanjuga je izjavil tajnik centralnega odbora jugoslovanske komunistične partije, Milovan Djilas v nekem govoru, da bo izvedla Jugoslavija socializacijo z lastno močjo.

Uradno poročilo jugoslovanske vlade pravi, da so na romunsko jugoslovanski meji ujeli polkovnika Vlada Dapčevića, za katerega so mislili, da je že zbežal v Romunijo takrat, ko so ustrelili generala Jovanoviča.

Belgijski prestolonaslednik Baudoin, sin kralja Leopolda, je dopolnil 18 leto starosti in postal polnoleten. Trenutno živi v Švici.

MARSHALLOVA TISKOVNA KONFERENCA

Na tiskovni konferenci 1. septembra je minister Marshall izjavil, da ne bodo podvezeli nobene odločitve glede umika ameriških čet s Koreje, dokler ne bo komisija Združenih narodov za Korejo predložila svojega poročila glavnih skupščin Združenih narodov, ki se bo zbrala 21. septembra.

Marshall ni hotel podati nobenega komentarja glede štiristranskih razgovorov v Moskvi in o razgovorih vojaških poveljnikov v Berlinu glede blokade in valute.

Minister je tudi odklonil vsako pojasnilo glede vesti, po kateri naj bi Združene države predlagale Veliki Britaniji in Franciji, da bi zmanjšali svoje zahteve po nemških reparacijah. Izjavil pa je, da upravnik za gospodarsko sodelovanje Paul Hoffman proučuje ameriško politiko, v kolikor se nanaša na vprašanja reparacij.

Zakon, na podlagi katerega je bila ustanovljena uprava za gospodarsko sodelovanje — je dejal Marshall —, nalaga upravniku FCA odgovornosti v zvezi z reparacijami, ki jih je treba zahtevati od Nemčije, v kolikor to ne bi škodilo evropskemu obnovitvenemu načrtu.

Upravnik bo predlagal zunanjemu ministru, da naj skuša doseči sporazum med prizadetimi državami, da naj ostanejo v Nemčiji tiste najvažnejše naprave, ki bi jih morali odstraniti iz treh zahodnih področij Nemčije na račun reparacij, v primeru, da bi odstranitev teh naprav iz Nemčije znatno oslabil in otežkočila poti do ciljev evropskega obnovitvenega načrta.

In zato — je izjavil Marshall — se je Hoffman obrnil na zunanje ministrstvo, da bi posredovalo za sodelovanje ostalih vlad pri vprašanju reparacij. Zunanje ministrstvo je tudi stopilo v stik z drugimi vlada, a do zdaj še ni prejelo nobenega odgovora.

NEOPRAVIČENE OBTOŽBE PROTI OSEBJU ZDRUŽENIH NARODOV

1. septembra so objavili v Washingtonu poročilo preiskovalnega odbora, ki je imel nalogo preiskati utemeljenost obtožb, ki so jih izjavili pred pododborom senata v juliju, češ da spravlja prihajanje tujcev v zvezi z delom Združenih narodov in drugih mednarodnih organizacij v nevarnost varnost Združenih narodov.

Poročilo zatrjuje, da so te obtožbe brez vsake podlage ter spominja na izjavo zunanjega ministra Marshalla z dne 21. julija, s katero je ta izjavil, da navzočnost predstavnikov držav, ki imajo nasprotno ideologijo kot pa Združene države, ne spravlja še v nevarnost Združene države.

Poročilo poudarja nadalje izjavo načelnika oddelka za vizume v zunanjem ministertvu Heureka, ki je dejal, da so obstoječi zakoni in postopki zadostni za primeren jamstva glede državne varnosti.

Poročilo je bilo objavljeno po 4 tednih posvetovanju med katerimi so preučili vse dokumente.

BOLGARIJA SE DELI V POGLEDU KOMINFORMA

Turški časopisi pišejo, da je prišlo v Bolgariji do deljenih mnenj med vodilnimi komunisti glede politike napram Kominformu. Nekateri izmed bolgarskih komunistov gledajo sedaj z večjim dopadanjem na Marshallov načrt in na jugoslovansko komunistično partijo, kakor pa na Kominform.

Pravijo, da sta voditelja te opozicije sam Jurij Dimitrov, ministrski predsednik in Vasilij Kolarov, bolgarski zunanji minister. Izgleda, da pritiska Kolarov na Dimitrova naj »osvobodi Bolgarijo vpliva Kominforma.« (Reuter)

STALNO PADANJE ŠTEVILA SOVJETSKEGA OSEBJA V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Statistike ameriškega zunanjega ministrstva kažejo, da je število sovjetskega osebja v Združenih državah stalno padalo v zadnjih treh letih. Na dan 1. avgusta 1948 je bilo v Združenih državah 290 uradno bivajočih sovjetskih državljanov, dočim jih je bilo leta 1945 okrog 2.500.

Združene države pa so imele na dan 15. avgusta v Sovjetski zvezi 115 svojih državljanov, včevši 14 svojcev, ki so tam uradno. Leta 1945 in 1946 jih je bilo okrog 190, lani pa 143.

Od sovjetskega uradnega osebja v Združenih državah na dan 1. avgusta je bilo približno 44 oseb pri konzulatih v New Yorku in San Francisku, katera pa je sovjetska vlada pred kratkim zaprla v zvezi z zadevo Kosenkine.

Od 2500 oseb sovjetskega osebja pred tremi leti je bilo približno 2000 akreditiranih pri sovjetski nakupni komisiji, katera pa je potem prenehala.

JULIJANA USTOLIČENA

V zgodovinski cerkvi Nieuwe Kerk v Amsterdamu, kjer se vršijo vedno ceremonije holandske kraljevske hiše, je v ponedeljek prisegla nova holandska kraljica Julijana van Oranje Nassau predsedniku holandskega parlamenta dr. Kranenburgu zvestobo holandski ustavi.

Ceremonij ustoličenja se je udeležilo številno članstvo evropskih kraljevskih hiš.

AMERIŠKA VOJAŠKA VODITELJA O NAPORIH ZA OHRANITEV MIRU

»Združene države so storile vse, da bi mogle ohraniti svetovni mir in da odstranijo vzroke ter potrebo vojne,« je izjavil ameriški vojni minister Royall na proslavi 200. obletnice ustanovitve mesta Reading v Pensilvaniji. »Vkljub temu so se morale v nesložnem svetu Združene države proti lastni volji — opasati s sredstvi vojaške obrambe. Ameriški narod je izbral to pot po dolgem tveganju in premišljevanju in zdaj navdušeno zahteva, da mora biti Amerika vojaško močna. Američani, ki so po drugi svetovni vojni zahtevali takojšnjo demobilizacijo, danes vprašujejo, zakaj ne zadržijo v rezervi vojakov, ki so bili odpuščeni leta 1946.«

Ta preobrat v javnem mišljenju je treba pripisati splošnemu prepričanju, da nameravajo nekatere države kratiti pravice drugih držav in s tem ogrožajo demokracijo in mir. Stavili bi svojo bodočnost na kocko, ako ne bi bili pripravljeni za vse slučaje,« je dodal Royall.

Načelnik štaba ameriških letalskih sil, general Vandenberg, je rekel na zborovanju veteranov v St. Louisu, da mora biti ameriško mirmodobsko letalstvo sicer pripravljeno za takojšnjo vojno, vendar pa upa, da je bila druga svetovna vojna zadnja.

NADZORSTVO NAD ATOMSKO ENERGIJO VERJETNO GLAVNO VPRAŠANJE PRI SKUPŠČINI ZDRUŽENIH NARODOV V PARIZU

Po mišljenju ameriškega zastopnika pri Združenih narodih, dr. Philipa Jessupa, bo nadzorstvo nad atomsko energijo med glavnimi spornimi vprašanji, o katerih bo razpravljala glavna skupščina Združenih narodov na bližnjem zasedanju v Parizu.

Na tem zasedanju bodo države članice Združenih narodov imele prvič priložnost razpravljati podrobno o nadzorstvenem načrtu, ki ga je izdelala v teku zadnjih dveh let komisija Združenih narodov za atomsko energijo. Ta komisija, ki jo sestavljajo zastopniki 17 držav, je imela več kot 200 sej. Vse države, razen Sovjetske zveze, Poljske in Bele Rusije, so sprejele načrt, ki predvideva ustanovitev mednarodne oblasti za atomsko energijo, ki naj bi urejevala in nadzorovala delavnost na področju atomskega razvoja.

Na ta načrt pa niso pristale Sovjetska zveza in njeni pristašini, ker krši po njihovem mnenju neodvisnost posameznih držav. Zavzemale so se pa za neko vrsto nadzorstva, ki bi pustilo sam razvoj atomske dejavnosti v rokah posameznih držav.

Zadnje poročilo komisije za atomsko energijo bodo predali glavni skupščini brez priporočila Varnostnega sveta in to zaradi sovjetskega veta.

TRUMANOVO POROČILO O AMERIŠKI POMOČI PO PRENEHANJU DELOVANJA USTANOVE UNRRA

V Washingtonu so objavili Trumanovo poročilo o pomoči, ki so jo nudile Združene države tujim državam na osnovi zakona, katerega je odobril ameriški kongres v maju leta 1947, ko je prenehala delovati ustanova UNRRA.

Ta pomoč je znašala 350 milijonov dolarjev. Od te vsote so dobile: Italija 117.041.565; Avstrija 86.535.424; Kitajska 45.162.216; Grčija 37.846.655 in Trst 12.574.988 dolarjev. Ostanek je bil dodeljen Mednarodnemu fondu za pomoč otrokom, fondu za dobrovoljno prevozno pomoč in običnemu prehranbenemu odboru.

V juniju je bilo objavljeno posebno poročilo o uporabi 522 milijonov dolarjev, ki jih je odobril v preteklem decembru ameriški kongres začasno pomoč Avstriji, Franciji in Italiji. Ta znesek je bil izčrpan do prvega aprila tega leta, ko je pričela delovati pomoč za evropsko obnovo na osnovi Marshallovega načrta.

OBSEG ZRAČNIH DOBAV BERLINU

Ameriško letalstvo je v prvih 62 dneh blokade Berlina, to je do 26. avgusta, prepeljalo v prestolnico skupno 100.391 ton živil, premoga in drugih najpotrebnejših stvari. Za izvršitev tega dela so morala letala izvršiti 15.587 poletov. Dobave so dosegle višek 24. avgusta, ko so letala s 394 poleti pripeljala v mesto 3028 ton blaga. Na letališču Tempelhof pri Berlinu pristane ameriško letalo vsake tri minute in 39 sekund.

ČEŠKOSLOVAŠKI MINISTRSKI PREDSEDNIK ZENKL BO DELAL ZA OSVOBODITEV SVOJE DRŽAVE

Peter Zenkl, bivši ministrski podpredsednik Čekoslovaške, je izjavil londonskim časnikařem, da je bilo zadnjih 6 mesecev, ki jih je preživel v domovini, zanj in za njegovo ženo življenje mnogo slabše kakor pa je bilo 6 let ujetništva v koncentracijskem taborišču v Buchenwaldu.

Bivši praški župan Zenkl je prišel v London skupno z ženo 29. avgusta z ameriškega zasedbenega področja Nemčije.

Zenkl je bil član nacional-socialistične stranke in se je umaknil iz javnega življenja, ko so komunisti prevzeli vladu. Izjavil je, da bo čez dva tedna odpotoval v Združene države, kjer bo delal za osvoboditev svoje domovine.

ČEŠKOSLOVAŠKI TRGOVINSKI ATAŠE V LONDONU PODAL OSTAVKO

Ladislav Kratky, trgovinski ataše pri čekoslovaškem poslanstvu v Londonu od decembra 1946 dalje, je sporočil 3. septembra, da je podal ostavko in se noče več vrniti na Čekoslovaško.

Rekel je: »Hočem ostati v Angliji, kjer vlada resnična demokracija v življenju in zaprosil bom angleško vlado za dovoljenje, da ostanem tukaj.«

Čekoslovaško poslanstvo v Londonu pa s svoje strani trdi, da so poslali Kratkyja s poročilom v Prago, toda on je to odklonil in zato ga smatrajo od tega časa dalje kot odstavljenega.

»DRŽAVLJAN TOKAJEV« BO IMEL TISKOVNO KONFERENCO

Britansko notranje ministrstvo bo priredilo tiskovno konferenco za »državljana Tokajeva«, ki je pobegnil iz Sovjetske cene Nemčije v Veliko Britanijo.

V Londonu so uradno javili, da je prišel v Veliko Britanijo po svoji lastni želji.

Dopisnik ameriškega lista »New York Times« piše, da je podal Tokajev izjavo, ki obsega 4000 besed. V tej izjavi pojasnjuje vzroke zakaj je zapustil Sovjetsko zvezo in prekinil vezi s sovjetskim režimom. To svojo izjavo je podpisal z »državljen Tokajev«. Menijo pa, da to ni njegovo pravo ime.

Ker se boji represalij s strani sovjetov, živi Tokajev še v tajnosti. Trdi, da je zavzemal med sovjetskimi strokovnjaki za bombe na reakcijski pogon važno mesto in da je bil osebni svetovalec Stalina v vprašanjih aerodinamike.

ZEMLJA BREZ GOSPODARJA

Na turško-bolgarski meji bodo ustanovile bolgarske oblasti nekako »ozemlje brez gospodarja«. To bo široko kakih 8 km in ga ne bo smel nihče prestopiti razen posebnih straž, ki bodo tam ves čas. Vse vasi, ki se nahajajo v tem ozemlju so uničili, prebivalce teh vasi pa so preselili v druge kraje.

Vsako, ki ga bodo zalotili v tem ozemlju brez posebnega dovoljenja, bo takoj ustreljen, ker ga bodo smatrali za begunca.

Ta ukrep so podvezeli, da preprečijo beg Bolgarov v Turčijo.

PAPEŽ PIJ XII. IN KNEZOŠKOF IZ CINCINNATIJA HOLANDSKIM KATOLIŠKIM ŠTUDENTOM

Knezoškof iz Cincinnatija, John T. McNicholas je poslal posebno poslanico v Rotterdam, kjer je sedaj trinajsta misijonska konferenca katoliških študentov. Nadpastir omenja v svojem pismu, kako nujno je treba povečati število prostovoljnih misijonarjev, da bodo lahko katoliški misijoni po svetu uspešno delovali.

Nadškofovo poslanico je poslušalo 3600 delegatov, ki so zastopali več milijonov študentov, nato pa so ga ponovno izvolili za predsednika tega misijonskega gibanja.

Nadpastir pravi v svojem pismu, da v tem kritičnem času ne sme nobeden katoliški študent ostati nevtralen, kajti sedaj je čas, ko se sile dobrega bojujejo s silami teme po vsem svetu. Knezoškof nadalje izraža željo, da naj bi se pomnožili prostovoljni misijonski poklici ter dodaja, da bo Amerika skušala na vsak način pospeševati misijonske poklice ter bo poslala duhovnike, redovnike in redovnice ter zdravnike na misijonske postaje, ki so raztresene po vsem svetu.

Papež Pij XII. pa je v posebni poslanici konferenci in njenim članom podelil svoj apostolski blagoslov ter jih pozval, da naj neutrudno pomagajo Cerkvi.

A. A. Ždanov

Iz političnega življenja Sovjetske zveze je odšel eden najpomembnejših mož, o katerem so z gotovostjo trdili, da bo Stalinov naslednik.

A. A. Ždanov je bil iz človečanskega stališča strašen človek, ker zanj niso obstajali pojmi, kakor jih poznamo mi: žalost, obzir do slabjšega, samokritika in podobno. On je živel samo za svojo idejo, za svoj komunizem in v tem pogledu je bil velik borec. Ko mu je bilo komaj 16 let, je postal komunist in to komunist najčistejše smeri. Kompromisov, popuščanja ali podobnih stvari ni poznal. Zanj je bila samo ena zapoved: komunizem ali nič. Za to se je boril in morda celo umrl.

Zanj ni bilo ničesar drugega kakor komunizem. Kadar je bilo potrebno, je rad popustil in tako je pomagal, da se je zaključila sovjetsko-nemška pogodba leta 1939. Ko pa so Nemci grozili obkoljenemu Leningradu, je prevzel njegovo obrambo in ves svet ve, kako je v tem uspel. Zapad je sovražil, ker je vedel, kako je komunizmu zapadna kultura nevarna. Zato se je proti Zapadu tudi boril. Če bi se kdo njegovih prijateljev oddaljil od »prave linije«, bi ne pomišljal niti trenutke, da ga je treba uničiti.

Človeška čustva, solze in kri zanj niso imele nobene vrednosti. Bil je fanatik v popolnem pomenu te besede. Tak človek je stranki koristen, kadar je stranka v podtalnem gibanju. Toda tak človek je zelo nevaren in strašen, kadar stoji na čelu ogromne države, ki šteje čez 200 milijonov prebivalcev. Čeprav pravi stari latinski pregovor: De mortuis nil nisi bene (O mrtvih govori le dobro!), je skoraj čisto gotovo, da so se mnogi oddahnil, ko so zvedeli, da ga ni več med živimi.

Zdanovi nasledniki

Z odhodom Ždanova s politične pozornice v SSSR se odpirajo možnosti za štiri najmočnejše politične ljudi, ki imajo sedaj v Sovjetski zvezi največje volje. Ti so:

1. Lavrentij Pavlovič Beria, načelnik ministrstva državne varnosti, te strašne organizacije, o kateri v Sovjetski zvezi govori s ponižnim glasom. On je močan človek, s tenkimi, stisnjenimi ustnicami. Tudi on je doma iz georgijske republike kakor Stalin.

2. Nikolaj Aleksandrovič Bulganin, mož inteligentnega in prijetnega obraza. On je pri sovjetski vojski zelo priljubljen.

3. Georgij Malenkov, še mlad človek, 44 let, mož prikupljivega vedenja. On je eden maloštevilnih prijateljev strašnega Berija. Malenkov je, kakor je bil pokojni Ždanov, eden od najmočnejših delavcev v Kominformu in opravlja sedaj funkcijo sekretarja Kompartije SSSR. Pričakujejo, da bo on prevzel vodilno mesto Kominforma.

4. Zunanji minister SSSR Viačeslav Mihajlovič Molotov, ki sedaj vedno stoji na mednarodni politični pozornici in je zato najbolj znan v Evropi in Ameriki. Toda to dejstvo še ne pomeni, da ima največ izgledov za nasledstvo.

Londonški list »Times« piše ob smrti Andreja Aleksandroviča Ždanova:

Po svojem položaju, ki ga je zavzemal Ždanov v sovjetski hierarhiji — piše »Times« — je bil ta mož eden najvplivnejših ljudi v Sovjetski zvezi. Spadal je v najbližji krog tekmecev za Stalinovega naslednika. Moskva pravi, da pomeni njegova smrt največjo izgubo za komunistično stranko in za vse sovjetsko ljudstvo. Do zadnjih let je Ždanov stal vedno v ozadju, toda ob smrti sta ga komunistična stranka in vlada označili »kot odličnega voditelja naše stranke in sovjetske države«. Ždanov je imel zelo vpliven položaj v sovjetski komunistični stranki. Kot vodilni član politbiroja je Ždanov dejansko vodil tudi sovjetsko vlado. Da bi se mogel globlje posvetiti političnim vprašanjem in marksistični ideologiji pod vodstvom samega Stalina, ki ga je za to delo posebej pooblastil, so ga oprostili dela v državni upravi.

Med vojno in neposredno po vojni, — nadaljuje »Times« — so nekateri opazovalci verjeli, da bo Sovjetska zveza do temeljev spremenila svojo državno strukturo. V resnici pa ni prišlo do nikake temeljne spremembe. Povečal so le število ministrov, ki jih je zdaj okoli 60, toda s tem se je povečala moč politbiroja, ki dejansko o vsem odloča. V politbiroju sedijo ljudje Stalinovega zaupanja, kot n. pr. Molotov, Malenkov, Boria, Andrejev, Mikojaev, Kaganovič in drugi. V tem biroju sklepajo o vsej sovjetski politiki, domači in zunanji. Ti sklepi gredo potem pred osrednji izvršni odbor stranke, da jih odobri. Po odobritvi strankinega osrednjega izvršnega odbora postanejo dokončni in obvezni. Sovjetska komu-

nistična stranka je podobna velikemu omrežju ali živčnemu ustroju, katerega možgani so člani politbiroja. Tako velik ugled je pridobil politbiroju Ždanov, ki se je zlasti posvetil čuječnosti in disciplini v stranki. Ždanov je poskrbel, da so strankino ideologijo očistil raznovrstnih stranpotov in popuščanj, ki so bili posledica vojne, in jo spravili nazaj na strogo marksistično linijo. Ždanov, ki je bil oproščen vsega dela v državni upravi, je bil tudi določen za voditelja Kominforma.

Sovjetski politiki, med katere spada tudi Molotov, skušajo širiti svoj vpliv v svetu z vsemi sredstvi razen z vojno. Včasih tudi iščejo stike z drugimi državami ter sklepajo z njimi pogodbe, seveda pod pogoji, ki jih oni hočejo. Ždanov pa je zagovarjal drugačno politiko. Hotel je, naj vodi Sovjetska zveza z vsemi državami svojega bloka čim bolj izolacionistično politiko. Takšno politiko je Ždanov že jasno vodil v Kominformu, kjer je proglasil za krivoversko nazoranje, da lahko vsaka država po svoji lastni poti doseže socializem. Ždanov je zahteval za vse komunistične države in stranke popolnoma enoten okvir. Ker je po Ždanovi smrti ostal v Kominformu njegov ustanovitelj Malenkov, se politika Kominforma verjetno ne bo spremenila. Prav gotovo pa se ne bo spremenila sovjetska politika kot celota.

Sovjetsko-jugoslovanski spor

W. N. Ewer

Spor med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo ali kakor ga za zdaj še imenujejo uradno, spor med Kominformom in voditelji jugoslovanske komunistične stranke, zavzema vedno hitreje nove oblike. Poizkušeni beg generala Jovanoviča, odstranitev voditeljev črnogorske in macedonske vlade, čistke v partiji in v vojski, vse to daje jasen vpogled v notranji položaj države. Poziv Kominforma v juniju, naj bi »še zdravi komunisti« prisilili Tita in njegove tovariše, da se vrnejo na pravo pot, ali pa da naj bi jih zamenjali, če bi se prvo izkazalo za neizvedljivo, ni bil brezuspešen korak. Na vsak način raste upor proti Titu tako v partiji kakor v vrstah vojske in med delavci. Z nekega stališča je ta poizkus na vsak način bil kronan z uspehom. Zdej je neizogibna zmešnjava med ljudmi, katere so leta in leta učili spoštovati Tita in Stalina z enako častjo in za katere sta bila oba nezmotljiva ter vzvišena iznad vsakega suma. Zdej pa mora jugoslovanski narod izbirati: ali Stalin ali Tito.

Znano je, kako so v komunističnih vrstah v vseh njihovih različnih in vseh njihovih sektorih postavljeni ljudje pred veliko izbiro, da se morajo odločiti za enega ali drugega izmed svojih voditeljev.

Kominform podpihuje k upor in uporablja pri tem vso revolucionarno tehniko, s katero razpolaga. Obratno pa se poslužuje Tito vse tehnike, ki se jo je naučil od same sovjetske države in od same sovjetske komunistične stranke, da bi zatrl vsak upor in da bi uničil kakršno koli opozicijo. Tito ne dela nič drugega, kakor da se poslužuje proti Stalinu istih totalitarističnih in brezsrčnih sredstev, ki jih je iznašel sam Stalin.

Če bi borba imela čisto notranji značaj, bi o zmagi Tita bilo težko dvomiti. Toda temu ni tako, ker v resnici ne gre za osebno avtoriteto Tita v Jugoslaviji, temveč za osebno avtoriteto Stalina in vseh držav sovjetskega vplivnega območja.

Kdor ni bil v direktnem stiku s sovjetskim režimom, ne more razumeti doobra njegovega značaja. Stalin ni goli diktator; njegovi podložniki gledajo nanj z mešanimi občutki spoštovanja in strahu; do njega skoraj ni mogoče priti; je »nezmotljiv« ne le v politiki, temveč tudi v umetniških, znanstvenih in literarnih vprašanjih; skratka, Stalin ima vse lastnosti rimskega cesarja, razen, in še to samo uradno, božanstvenosti.

Povprečni zahodnjak lahko vse to razume le stežka, kljub temu pa je vse to varen činitelj v sedanjem položaju. Ravno zaradi tega zahtevajo Sovjeti od vseh vlad in od vseh komunističnih strank svojih satelitskih držav ne le politične pokorščine do Moskve, temveč tudi osebno vdanost Stalinu kot njihovega dejanskega »poglavarju«.

Sklep, ki so ga sprejele razne satelitske komunistične stranke, da se oddaljijo od jugoslovanskih »krivovercev«, je zelo zgoren. Vse te stranke izjavljajo, da sprejmejo brez razpravljanja vodstvo sovjetske komunistične stranke ter da bodo sledile vedno »nasvetom velikega mojstra in poglavarja delavnega razreda sveta, velikega Josipa Stalina«.

V Moskvi se je vršilo zborovanje predsedstva sovjetske akademije znanosti, ki je prispevalo značilen komentar o hinavstvu komunističnih pretvez, s katerimi skušajo vzdrževati intelektualno svobodo. Zborovanje je bilo sklicano, da bi razpravljali o zaključkih zasedanja Leninove vsevezne akademije poljedelskih znanosti, po katerem se je pričela nova čistka med znanstveniki, ki nočejo suženjsko sprejeti »Mičurinove znanosti« — teorije o dednosti, ki jo sedaj hoče uveljaviti komunistična partija, toda nima pripadnikov v znanstvenem svetu izven Rusije.

Predsednik, akademik Vavilov, je otvoril to zborovanje ter dejal, da je v biologiji, kakor tudi v vsaki drugi vrsti znanosti treba odstraniti podrejenost tujim stvarim. Zborovanje se je končalo z hujskanjem proti sovjetskemu akademiku Orbeliju, o katerem pravi uradno poročilo:

Zborovalci so pričakovali, da bo podal v svojem govoru o delovanju oddelka za biološko znanost globoko znanstveno analizo o položaju v oddelku, kateremu načeluje, ter da bo odkril vzroke resnih pogršk, ki so se dogajale. Orbelijevo poročilo pa ni bilo v skladu z upravičenim pričakovanjem na tem zborovanju. Z ozirom na oster ideološki boj med pripadniki Mičurina ter Weismanna opisuje Orbeli v svojem poročilu »razlike v mnenju, ki vselej lahko nastopijo« kot nekakšen »spor nazorov v čisto bioloških vprašanjih«. On smatra za

potrebno, da upoštevajo tuje nazore in da nikdo ne zapira vrat pred ljudmi, čujih znanstveni nazori se razlikujejo od njegovih osebnih.

Poročilo nato pripominja:

V resnici vodi ta apoliticism (nepolitichnost) in objektivizem ne samo do podvrženosti nazorom, ki so nazadnjaški in sovjetskemu narodu tuji, temveč tudi k stremljenju proti weismanizmu na strani Orbelija samega. Zato so si v biološki panogi akademije Weismann-Morganisti zgradili sami majhno gnezdo.

Sledilo je grajanje napram Orbeliju s strani vseh govornikov. Tako je akademik Oparin dejal:

»Mičurinova usmerjenost v biologiji, usmerjenost, ki sloni na dialektičnem materializmu, je edino prava in razen nje ni prostora za nobeden nadaljnji progresivni pokret kakršnekoli druge panoge biološke vede.«

Minister za vzgojo je dejal:

»Nobene nesreče ni, da so si Morganisti zgradili prav tako gnezdo v Ameriki, ki je danes središče vsega, kar je nazadnjaško v slovestvu, znanosti in politiki.«

In tako dalje. Ob koncu je Orbeli poizkušal napraviti mir ter priznal, da ni bil dobro seznanjen z Mičurinovim delovanjem. Vavilov je ob zaključku zasedanja trdovratno govoril, da »rusko znanost loči prepada od buržujske znanosti«.

Zaključek zasedanja je bil takšen, da je bil Orbeli odstavljen s svojega mesta; prav tako je bilo odpuščenih nekaj izbornih učiteljev na moskovski univerzi in po drugih znanstvenih zavodih ter so jih nadomestili z Mičurinovci; »reorganizirali« so tudi pouk o dednosti; pripravili so nove biološke učne knjige, a psihološke učne knjige so »revidirali«.

To je bila zadnja faza (razvojna doba) v porastu Lysenkovega gospodstva. Lysenko ni nikak profesionalist v znanosti; postavil ga je Stalin in komunistična partija. Prejšnje čistke, ki jih je on povzročil, so prinesle prizadetim ječo ali smrt. Kakšne bodo posledice zadnjega spora?

(»Manchester Guardian«)

Vedeževalka trdi, da to potrebuje za moč v boju proti zlim duhovom.

Družina se je tej zahtevi uprla in obrazložila pri sodišču podrobnost tega zdravljenja, ki naj bi »rešilo« živino. Tako bi nihče ne smel zapustiti hiše po sončnem zatonu, piti bi morali neko »božansko pijačo« in hoditi okoli hiše z oljčnimi vejicami v rokah, da bi pregnali prokletstvo, ki leži nad hišo.

Sedaj se bo videlo, če bo ta vedeževalka dovolj močna, da se bo borila, namesto z zlimi duhovi, s pariškimi sodniki. (Reuter)

Trumanova poslanica ob priliki dneva dela

Predsednik Truman je izdal izjavo ob priliki vsakoletne proslave dneva dela v Združenih državah, s katero je poudaril važno vlogo, ki so jo igrali ameriški delavci pri omogočenju in podpiranju »naših dvostrankarskih naporov, da dosežemo mir s podpisanjem drugih držav v njihovem naporu pri industrijski obnovi.«

Predsednikova izjava je veljala za 66. letno proslavo dneva dela, ki je padla letos na dan 6. septembra. Dan spoštujejo kot zakoniti praznik po vsej državi v počastitev delavcev.

Podajamo vam nekaj najvažnejših odstavkov iz predsednikove poslanice: »Četrta dan dela po vojni nam nudi priliko, da izkažemo spoštovanje uspehom ameriškega dela v ogromni nalogi spreminjanja našega gospodarstva na mirnodobsko osnovo. Znanje in energija ameriških delavcev sta igrala najvažnejšo vlogo v tem vsenarodnem naporu, ki se je pokazal v današnjih rekordih v zaposlitvah, proizvodnji, donosu in dobičkih.«

Svobodno kolektivno pogajanje in naše gospodarstvo svobodne pobude sta pokazala v teh težavnih letih svojo moč ter je proizvodnja ameriških delavcev pomagala napraviti našo državo za temelj v mednarodnih naporih, da se doseže svetovna obnova in blagostanje ter trajni mir.

Naš cilj zdaj je nadaljnje povečevanje naše proizvodnje in naše življenjske ravni. Naš ameriški način življenja je najboljši način življenja na svetu. Toda mi ga lahko in mi ga moremo izboljšati.

Boljša zakonodaja o delovnih odnosih je brezpozojna potreba v programu za povečanje naše gospodarske moči in za izboljšanje naše narodne življenjske ravni.

Delo je bilo v sprednji fronti, ko je bila naša demokracija izzvana na bojnih poljanah in v tovarnah. Mi vsi pa vemo, da bo delo ravno tako v sprednji fronti, ko stojijo pred ravno to demokracijo današnji mirnodobski problemi.«

NA SVETU JE VSE MOGOČE

V Parizu se bo vršila te dni zanimiva razprava. Družina nekega kmeta iz Francije obtožuje neko vedeževalko, katero je ta družina zaprosila za sredstvo proti boleznim živine, češ, da je zahtevala preveliko plačilo. Vedeževalka je svetovala tej družini dolgo zdravljenje in zahtevala za to: 4 gnjati, 12 jajc, 6 kg klobas, 3 steklanice olja, 2 kg sledkorja, 2 kg kave in 5 kg masti, kar je vredno skupaj 300.000 frankov.

Pavel Frank:

Hoffmannove pripovedke

»Tepec!« si je mislil doktor Otmar Hift »da že večkrat nisem izrebil lepe prilike in sedel v operi na sedež gledališkega zdravnika. On je strašno vesel, če more dobiti namestnika in ima sam prost večer. Jaz pa naravnost uživam. Bog vedi, koliko časa že nisem bil v operi in kolikokrat sem si je zaželel — pa je skoro nemogoče na pošten način postati lastnik operne vstopnice, ker je znano, da navaden zdravnik pri svojih skromnih razmerah pač ne more zmagati takih vsot in drugič... bi se pripetilo, če bi vstopnico plačal, da me sredi drugega dejanja morda pokličejo k pacientu nekam v mesto. Ko sem bil še študent, takrat je bila druga. Večer za večerom sem bil v operi. Seveda na četrti galeriji, stojišče. Pred menoj je vedno stala majhna blondinka, ki je bila hvala Bogu tako majhna, da sem komodno gledal in vse videl preko nje-ne glave. Bog ji daj zdravje, njej in njenim kratkim telesnim okolnostim!«

»Čisto zabavna predstava«, je mrmral doktor, ko je Offenbachova glasba šumela okrog njegovih ušes. Glasba, ki je taka, da bi mogla priklicati duhove. Prisluskoval je brnenju čudovito uglašenih zvončkov, ki so nekako ves zrak prepajali s svojimi srebrnimi glaski in mislil je, da jih čuje samo on.

»Zakaj neki ima ta opera zgolj troje dejanj in ne petih, šestih ali sedmih? Čemu so bili neki libretisti tako skromni in niso globlje proniknili v Hoffmannovo pravljico — zakladnico? Zakaj so izpustili krasnega arhivarja Lindhorsta, zakaj niso omenili njegovega zlatega piskrčka, njegovih ljubeznivih hčerk in sladke kačice. Kje je Zahes in kje mojster Martin?«

Antonija je pela svojo čarobno pesem. Tedaj je začutil doktor Hift, da se ga je nekdo prav naravno dotaknil za rame.

Huda slutnja ga je obšla. Bil je ves potopljen v glasbo, kakor da bi plaval v njej. In je sklenil, da se ne bo ganil. Pa ga je koj nato še bolj dregnulo.

Torej ne pomaga nič. In se je obrnil nazaj.

Ugledal je biljeterja, ki je stal za njim v rjavi, z zlato obrobjeni suknji. Ta je mignil zdravniku, naj vstane in je po prstih odšel proti vratom.

Doktor Hift je začutil vbodljaj pri srcu. Zelo rad bi bil ostal pri predstavi. Godba je plavala za njim. Pri tem pa so škripali čevlji, morda njegovi, morda biljeterjevi. Zdravnik je na tistem zaklel in se je sramoval jeznih obrazov, ki so se ozrli za njim, ki jih je pri poslušanju zmotil.

Končno je prišel do izhoda in je pregri-njalo spustil za seboj. Vzdihnul je in se je skušal potolažiti s tem, da je bil vsaj nekaj časa zastoj v gledališču. Sicer bi bil pa najrajši doktorja Mirakla* poslel k pacientu, ki ga je tako na lepem oropal tega užitka.

Končno pa si je mislil, da gre morda samo za kakega posetnika gledališča, ki mu je prišlo nekoliko slabo in da se mu bo mogoče čimprej vrnil k predstavi.

Ko pa je zagledal blede biljeterjevo lice, ki je bilo kakor izsesano in ko je odprl brezzoba usta, se je doktor ustrašil.

Strašno, si je dejal, mož spada sam v bolnico.

»Lukova ulica šestnajst,« je dejal biljeter s praznim, čudno mrtvim glasom.

»Telefonirali so od tam,« je dodal hripavo.

»Hvala,« je zamrmral zdravnik.

In je bilo konec lepih sanj. Torej ne gre za posetnika gledališča. Treba je v mesto.

»Lukova ulica... Kje bi neki bila?«

»V šestem okraju.«

»Grozno! Tako deleč! Kdo pa je tam bolan?«

»Svétnik Somus.«

Doktor si je nekaj nakracal v beležnico.

Za njim je valovala komaj slišna godba opere. Strašno. Če bi mu bil pred leti, ko je bil še študent, kdo rekel, naj opero pred koncem zapusti, hej! še cesarja bi ne bil ubogel!

Pa ti pride nekaj svétnik!

Doktor je postal žalosten.

Dal je biljeterju nekaj napitnine in je stekel po stopnicah navzdol.

Zunaj je snežilo. Cestna železnica je bila prenapolnjena. Doktor je z eno roko tiščal torbico z instrumenti k sebi, z drugo se je pa držal mrzle kovinske ograje. Ko je bil že blizu cilja, je skočil z voza, krenil v stransko ulico in kmalu dospel v Lukovo ulico, kjer je končno našel številko šestnajst.

Poslopje je bilo med modernimi hišami starinsko, črno, večinadstropno in doktor se je čudoma začudil, ko je ugledal v pritičju nekako trgovino, ki je bila navzlic pozni uri še odprta. Temo so rezali v ulici samo rumeni žarki, ki so padali skozi okna te trgovine.

* Mirakel — nekaj čudežen zdravnik.

Pač delavni ljudje, si je mislil. Pa so se vrata odprla in človek, napravljen kakor žid, je doktorja vabil notri.

»Nimam časa,« se je branil zdravnik.

»Oglejte si vendar mojo robo, gospod! Vsaj za hipec stopite notri!«

»Kaj pa prodajate?«

»Nagrobne križe.«

Sredi lokala je visela od stropa petrolejska svetiljka in obsvetljevala množico starinskih, zarjavelih nagrobnih križev. Nekateri so bili vtaknjeni v napol razpadle kamenite kocke, drugi so bili skrivljeni, nekaterih se je še prst držala.

Doktor se je, hitro odločen, obrnil na peti, zapustil trgovino in stopil v temno vežo. Potem se je vzpenjal po ozkem, obrabljenem in vegastem stopnišču in je pri vsakih vratih prižgal žveplenko ter iskal napisnih tablic. Končno, v tretjem nadstropju, ko je skoro padel in bi se bil kmalu ubil, je našel majhen emajlat, ščitek na vratih in razbral z njega ime pisarniškega svetnika Somusa.

Potegnil je za zvonec in vrata so se odprla.

»Doktor Hift,« je dejal.

Pred njim je stal majhen mož v čudovitem kostumu. Imel je ozke sive jahalne hlače, nekak starinski frak, okrog vratu pa široko črno šerpo. Njegova glava je bila gladka in povsem gola, brk in brade ni imel, na nosu mu je sedel ščipalnik z okroglimi stekli.

Mož se je priklonil, si zdravnika natančno ogledal in za njim skrbno zaprl vrata.

»Gre namreč za mojo hčer Angeliko,« je rekel s tenkim glaskom.

»Nocoj se ima revica zaročiti, moja edin-ka, pa jo že nekaj dni mrzlica trese in tudi razne prikazni ima.«

»Ali bi mogel videti mlado damo?« je vprašal doktor.

»Samo trenutek,« je dejal oče. Ravno kar je zapustila posteljo.«

»To pa nikakor ni bilo prav!«

»Vstala je zato, da ne bi motila praznovanja. Zbralo se nas je namreč nekaj dobrih prijateljev, izbran krog...«

»Tega bi ne bili smeli dopustiti...«

»Upajmo, da dekletu to ni škodilo!«

»Na vsak način je treba, da si pacientko takoj ogledam.«

Pisarniški svétnik je odprl neka vrata.

Sredi sobe je stala ovalna, belo pogrnje-na miza.

Množica sveč v visokih in tenkih svečnikih je razprejala milo svetlobo po sobi. Okrog mize so sedeli gostje, katerih pogledi so bili radovedno uprti v prišleca.

Doktor Hift kar očem ni mogel verjeti.

Bilo mu je, kakor da je prišel v nanopitkum ali pa v kabinet voščenskih figur. Same kakor stolpi visoke frizure, obleke starodavnih mod, obrazi, kakor da so se zbudili iz davno prošlih časov. Dišalo je po lavendlu, topečem se vosku in pa razpadanju.

»Dovolite, da vam predstavim...« se je oglašil pisarniški svétnik poleg njega. »Plemeniti gospod Angermayer, baronica plemenita West, ravnatelj Weinhirzel... moja hči Angelika...«

»Ta dama je vaša hčerka?« je vprašal doktor, ugledavši žensko osebo ob sredi mize, napravljeno v rokokojsko krinolino z modrimi rožami in rumenimi trakovi.

»Da,« je dejal oče. »Gospod poleg nje je ženin, gospod Karol Marija Wiesenberger...«

Doktor Hift pa je že pristopil h gospodični Angeliki Somusovi in se ji je zastrmel v obraz. Iz svečnika je vzel svečo in posvetil ženski v obličje. Že oddalec je namreč opazil na njenem obrazu rdeče, črnkaste pege in nabrekle trepalnice. Azijska kuga!

»Za božjo sveto voljo...« je vzkliknil zdravnik.

»Morda bi se radi preiskave podali v so-sednjo sobo,« je vljudno dejal pisarniški svétnik.

»Preiskava je že končana,« je dejal zdravnik ostro, skoro razdraženo. »Dovolj sem videl, da morem reči, da ste ne samo pacientka nego vsi navzoči v grozni nevarnosti za življenje!«

»To bo najbrž šala, gospod doktor,« je dejal svétnik, neverjetno se smehljajoč.

»Rotim vas, verjemite mi krvavo!« je vpil doktor.

»Vaša hči mora takoj iz hiše!«

»Oho,« je dejal gospod Karol Marija Wiesenberger.

»Še na misel mi ne pride,« je izjavilo dekle in položilo roko okrog ženinevega vratu.

»Zakaj pa vendar?« je vprašal svétnik.

»Ker ima nevarno, nalezljivo bolezen...«

»Ta je dobra,« se je zasmejal ravnatelj.

»Jaz se ničesar ne bojim,« je dejal ženin in poljubil nevesto na nabrekle ustnice.

»Stojte, nesrečnež,« je vpil zdravnik.

»To je smrt!«

»Kaj bi se neki bali,« se je smejal gospod plemeniti Angermayer.

»Posvaril sem vas, gospoda,« je vzdihoval zdravnik. »Sicer pa odklanjam vso odgovornost...«

In je družbi obrnil hrbet.

»Kaj že mislite oditi?« je vprašal gospodar. »Ostanite vendar še malo pri nas.«

»Kozarec vina za gospoda doktorja,« je rekla Angelika.

Na zidu se je sprožila ura z godbo. Več tonov je zraven že manjkalo.

»Koliko sem vam dolžan?« je izpraševal svétnik.

Doktor Hift ni odgovoril. Planil je iz sobe kakor nor in tekkel po stopnicah navzdol.

Ulica je bila temna kakor mrtvaška rakev. Tudi trgovina z grobnimi križi je bila že zaprta.

Doktorju je bilo žal, da ni bil bolj energičen. Kakor hude sanje se mu je vrtilo v glavi. Zmašil je roki v žepe plašča in začel teči.

Med potjo je moral parkrat počivati, ker se ga je lotila močna utrujenost. Skušnjeve, da bi skočil v kavarno in se okreplil, se je ubranil. Niti minute, niti sekunde ni smel zmmuditi.

Pridrvel je h komisarju Joštu Svihalu in mu po vseh uradnih predpisih javil, kar je dognal.

»Ježeš na,« je hitel komisar. »Lepa reč to. Pa sredi noči kaj takšnega!«

»Tako, na mestu je treba vse potrebno ukreniti.«

»Seveda bomo ukrenili, kajpak. Toda nemara je vsaj do jutra še časa za ukrepanje...«

»Niti minute ne smemo izgubiti.«

Doktor Hift se je obrnil na nižjega uradnika. Ta v telefonski knjigi ni našel Somusa in tudi v adresarju ni bilo njegovega imena.

Zvijajača

Detektivskemu seržantu O'Brien-u se je brala jeza na obrazu, ko je zapustil sobo svojega šefa.

»O'Brien,« mu je dejal šef, »Mr. Jefferson iz Chicaga je zopet aviziran. Veste, to je mož, ki se vsak mesec vozi v Evropo in tam kupuje bisere, kot je ugotovila naša policija. Toda do sedaj se nam še ni posrečilo zasačiti pri njem dragih kamnov. Temu mora biti enkrat konec. To pot, O'Brien, ga moramo prijeti. Veste, tu lahko uporabljamo samo sposobne ljudi... in praksa je bila doslej še vedno najboljši izbor...!«

Natančno ob določeni uri je dospela »Nevada«, ladja, s katero se je moral pripeljati tudi Mr. Jefferson. Ta je v resnici bil med prišleci, ki so na mostičku zapustili ledjo.

»O, Mr. Jefferson!« je vzkliknil O'Brien, ko je svojega starega znanca zopet videl. »Dobro, da sem vas dobil. Kar pojdite z menoj. Veste, samo majhna formalnost.«

Peljal je gospoda Jeffersona v posebno sobo in začel preiskovati njegove stvari. Trdno se je odločil, da ga mora to pot razkrinkati, pa naj stane, kar hoče! Trkal je na kovčegove stene, svetil v ključavnice, posodo za milo itd. Preiskal je gospoda Jeffersona samega, ga dal razsvetliti z röntgenskimi žarki — in ni našel nič.

Pot mu je v velikih svetlih kapljah obli-val čelo, toda ni obupal, ampak je začel znova z delom.

Čez pol ure je končno rekel: »Hvala lepa, Mr. Jefferson. Veste, samo majhna formalnost.«

»Da, da, vem, samo majhna formalnost,« se je smehljaj g. Jefferson ter klanjajoč se odšel.

Zazvonil je telefon.

»O'Brien, k šefu!« je sporočil pisar.

»Moj ljubi O'Brien,« je dejal šef vstopajočemu detektivskemu seržantu. »Mr. Jefferson iz Chicaga je zopet najavljen, da pride. Saj veste, mož, ki se vsak mesec vozi v Evropo in tam kupuje bisere. To pot ga moramo prijeti. Jaz sam bom zraven...«

Potrkalo je. Nek uradnik je vstopil in prinesel pismo. Šef ga je odprl in bral:

»Z »Nevado« zopet prispe Mr. Jefferson iz Chicaga. V Evropi je dobro opravil. — Vam na njem še ni nič padlo v oči? Ima stekleno oko. Za tega se da marsikaj skriti. To vam sporoča prijatelj.«

»Stekleno oko! stekleno oko!« je kričal šef. »To je njegova zvijača! Nezaslišana zvijača! To pot ga dobimo za gotovo!«

Ko je »Nevada« pristala v pristanišču, sta šef in O'Brien gospoda Jeffersona takoj aretirala. Komaj so bili sami, je rekel šef: »Kaj bi bilo, Mr. Jefferson, če bi enkrat sneli svoje stekleno oko?«

Doktor Hift je prebil vso noč na policiji. Tako je bil razburjen, da mu niti na misli ni bilo, da bi šel domov. Saj tudi doma ne bi mogel zaspati.

Pričakal je jutra in se je podal z bolniškim vozom v Lukovo ulico.

Voznik nikakor ni mogel najti številke šestnajst.

Našel je številko štirinajst, poleg nje je bila pa takoj osemnajsta. Šestnajste nikjer v vsej ulici. To je bilo jasno kakor beli dan.

Doktor Hift je imel strašen glavobol, pa je le krotil bolečino in skočil z voza. Stal je in strah ga je bilo.

Voznik je čakal.

Tam je bila številka štirinajst, tam osemnajst. Obe hiši z bedastimi zidci in našemarjenimi okni v stilu devetdesetih let. Številka šestnajst je manjkala.

Tudi trgovine z nagrobnimi križi ni bilo nikjer.

Doktor je stopil v hišo številka štirinajst in vprašal vratarja, kjer naj bi bila številka šestnajst.

»Je sploh ni,« je dejal ta. »Gotovo ste se zmotili.«

»Čisto nemogoče! Saj sem bil nocoj sam tamkaj?«

»Kje da je gospod bil?« je vprašal vratar in vzel pipo iz ust, kakor je važnost trenutka zahtevala.

»I, v tretjem nadstropju hiše številka šestnajst, Lukova ulica! Pisarniški svétnik Somus...«

»In o tem bi hoteli prepričati mene, ki sem že dvanaest let tu za hišnika?«

»Ponavljam še enkrat...«

»Pa obrnimo, če je tako,« je menil voznik pomirjevalno.

»Temule se sanja, čeprav ima oči odprte. Nemara je pa pijan,« je rekel hišnik in se izgubil v vežo.

V vozu je dobil doktor Hift močan napad mrzlice.

Na lastno željo so ga spravili potem v epidemijsko bolnico, kjer je peti dan nato umrl. Zdravniki so ugotovili najprej fiksne ideje, potem pa vnetje možganov. — O, te Hoffmannove pripovedke!

»Ah, veste...?« je dejal Mr. Jefferson, da bi nato malo bolj junaško nadaljeval: »Seveda, nič raje, nego to!«

Nato je v elegantnim gibom roke izpolnil željo obeh uradnikov.

Čeprav sta se šef in seržant O'Brien še tako napanjala, nista mogla odkriti nobenih diamantov in biserov. Celo oko je bilo samo čisto steklo. Najčistejše steklo celo. »Hvala lepa,« je dejal šef čez nekoliko časa. »Veste, samo majhna formalnost.«

»Da, da,« se je smejal Mr. Jefferson, »vem, samo majhna formalnost. Toda, nočete pregledati tudi prtljage?«

»Hvala!« je odvrnil šef. »Mislim, da ni potreba. Glasilo se je vljudno, toda za njegovimi besedami je bilo opaziti neko razočaranje in nezadovoljstvo.

* Mr. Jefferson je sedel v svojem klubu.

»Ne,« je dejal in puhnil v zrak velik oblak dima, »odložil sem ta poklic. Postaja mi prenevaren.«

»Imel si vendar tako originalno prevaro,« so se čudili njegovi prijatelji.

»Sem jo sam izdal,« je odgovoril Mr. Jefferson.

Prijatelji so stresali z glavami.

»Da,« se je smehljaj Mr. Jefferson, »policija mi je bila že preveč za petami. Tedaj sem ji izdal to svojo zvijačo ter na poslednji vožnji vložil bisere v kovčeg. In tako se mi je ta zadnja vožnja zares splačala.«

(Iz nemščine priredil M. S.)

Kaj je sveta Trojica?

Sveti Avguštin je napisal svojo knjigo o sv. Trojici v mestu Ippon ob morski obali.

Nekega dne se je šel sv. Avguštin, utrujen od premišljevanja o sv. Trojici, odpočit k morskemu bregu. Ko se je sprehajal ob morju, razmišljajoč o tem, kaj je sv. Trojica, nikakor ni mogel priti do konca tej skrivnosti.

Naenkrat je opazil ob bregu mladeniča, ki se je zabaval s tem, da je s srebrno skodelico zajemal morskovo vodo in jo vlival v majhno jamico, ki jo je izkopal v pesek.

»Kaj pa delaš?« ga je vprašal sv. Avguštin.

»Izprazniti hočem to morje in ga vliiti v to jamico.«

»Toda to je popolnoma nemogoče,« je vzkliknil sveti Avguštin.

»Da, to je nemogoče, toda prej bom izpraznil jaz svojo skodelico to morje, kakor pa boš ti doumel s svojo glavo skrivnosti sv. Trojice in jo objasniti v svoji knjigi.«

Za naše gospodarje!

Od lanu do platna

Nekaj o varstvu koristnih ptic

Vse naše prizadevanje v varstvu koristnih ptic ne bo imelo povoljnega uspeha, ako jih ne bomo poleg tega, da jim nudimo prilike, za razmnoževanje (valilnice) in da jih pozimi pravilno krmimo, varovali tudi pred njihovimi sovražniki.

Vse pri nas živeče drobnejše ptice imajo jako mnogo hudih sovražnikov, ki jih zalezujejo podnevi in ponoči, pozimi in poleti, na gnezdu in na planem, na drevju in na tleh, njihova jajčeca in mladiče.

K najhujšim sovražnikom koristnih ptic prištevamo izmed sesalcev tele: mačko, podlasico, kuno, dihurja, podgane in celo poljske in gozdne miši. Izmed večjih ptic pa delajo škodo med drobnejšimi svojimi sorodnicami zlasti vrane, krokarji, šoje, srakoper, kragulj in pa hišni ter poljski vrabec.

Kar se tiče mačke, je znano, da je to pač krvoločna zver, ki posebno rada lovi ptice. Dokler se mačka drži hiše in gospodarskih poslopj ter lovi miši, je brez dvoma zelo koristna domača žival. Toda le prerada pozabi na svoj delokrog in prirodni zverinski nagon jo zvabi na kriva pota. Mačka, ki pohaja po vrtovih, po sadovnjakih, po grmovju ali celo po gozdu, je zelo škodljiva zver, ki jo je treba zatreti. Zato imajo lovci pravico, da take mačke streljajo brez usmiljenja, ker ne love le ptičev, ampak tudi manjšo divjačino, ki uživa lovsko varstvo. Zlasti je mačka škodljiva po vrtovih, kjer prežene prav v kratkem vse koristne ptice.

Kar se tiče podlasice, je stvar še bolj nerodna, kakor pri mački, ker je beš ta najmanjša pri nas živeča zverinica v sadjarstvu na drug način zelo koristna. Je namreč strastna preganjalca voluharja. Skoraj bi si upal trditi, da ta korist odtehta škodo, ki jo napravi med pticami. Kjer so podlasice, tam ni voluharjev.

Kuno in dihurja preganjajo lovci kot dva hude sovražnika divjačine. Sadjar ali vrtnar, ki ni lovec, ne more kaj prida pripomoči k zatiranju teh dveh zveri.

Drugi našti sesalci (podgane, poljske in gozdne miši) se pri izvrševanju svojega škodljivega posla bolj ali manj odtegujejo našim očem, zato škode, ki jo napravljajo med ptiči, tako ne opazimo. Dokazano pa je, da žro jajčeca in mladiče iz gnezd, če jih le najdejo in morejo do njih. Pobijati jih je torej treba tudi iz tega razloga, kjerkoli se nudi prilika za to.

Naštete škodljive ptice (vrane, krokar, šoja, srakoper, vrabec) vsaka po svoje skrbi, da se naše koristne, drobne ptičice preveč ne razmnože in da jim, kjer le morejo, ovirajo prosto gibanje v prirodi. Najhujši izmed vseh je vrabec, najhujši domači ali poljski. Tega predrznega in zoprnega kričača — zlasti poljskega — moramo prištevati k škodljivim živalim že zaradi tega, ker dela že neposredno prav občutno škodo na poljskih pridelkih. Še večja pa je njegova škodljivost, ki jo prizadeva s tem, da prežene in izpodrine vse druge koristne ptice, kjerkoli se razmnoži v večji meri. Kakšna silna nadloga je domači vrabec po vaseh in mestih, ve vsakdo, ki stanuje ob periferiji in mora od zore do mraka poslušati tisti čez vse zoperni, nikdar neugnani »živ-zav«. Isti prizor doživljajo vaščani v okolici vasi, ko se cele jate vrabcev pode dan za dnem z njive na njivo, z drevesa na drevo, iz meje v mejo. Pri tem pa delajo tak vrišč, da morajo zagreniti vsaki drugi ptici bivanje v njihovi bližini. Ko pride čas gnezdenja in valenja, vam staknejo vsak koteček, ki je zavarovan pred dežjem, vsako duplo v votlem drevesu, vsako valilnico, ki jo nastavimo drugim koristnim duplajem. Pa ne samo to. Nesramni in predrzni so tako, da s silo preganjajo sinice ali brgleze iz dupel, čeprav imajo že pripravljeno gnezdo. Tako vztrajno pač cvrče okrog dupla in se zaganjajo vanj, da uboga ptica nima minute miru pri svojem poslu in da se naposled umakne predrznim vsiljivcem. Kjer je mnogo vrabcev, tam ni nič koristnih ptic, ker za svoj razvoj potrebujejo miru, ki jim ga pa vrabci temeljito preženejo. Z vsem prepričanjem moramo trditi, da je vrabec najhujši plevel med našimi plemenitimi pticami, plevel, ki ga je treba na vse kriplje zatirati.

Zato pa ni čuda, ako so po vsem svetu napovedali neizprosni boj vrabcem. Čudno je samo to, da se pri nas nihče ne zmeni za tega škodljivca in da vse mirno gleda, kako preganja koristne ptice, vrhutega pa še nam uničuje težko pridelane poljske pridelke.

Kakor je pa zatiranje večine zajedavcev težko in negotovo, prav tako težavno je zatiranje vrabcev. V Ameriki so že vse močje poskušali, da bi se iznebili te nadloge, pa popolnega uspeha niso dosegli. V nemčiji so že davno prav sistematično zatirali vrabce, prav tako kakor razne druge zajedalce na kulturnih rastlinah. Baron Berlepsch je obširno opisal razne načine zatiranja. Iz teh navodil posnemamo le najvažnejše. S streljanjem posamezne živalce ne dosežemo nič. S tem kvečjemu prežene neprijetno družbo za nekaj časa k sosedu. Boljši uspeh dosežemo, ako jih pozimi previdno navadimo v kako zasedo v poslopje ali na krmilišče na planem in jih tamkaj v masah lovimo v mreže ali pa v masah streljamo. Najboljši uspeh bomo pa dosegli z razdiranjem gnezd in pokončavanjem mladičev. V Nemčiji so nastavljali vrabcem po zidovju in po raznih drugih pristopnih zavetiščih lončene valilnice, ki jih vsiljivec seveda takoj zasede. Iz njih so potem pobirali zalego in jo uničevali.

Baron Berlepsch priporoča loviti in pobijati predvsem samice, samcem pa dosledno prizanašati. Na ta način nastaja razmerje med samci in samicami bolj in bolj neugodno, ker število samcev v primeri samicami silno naraste. Posledica je, da samci tako ovirajo valenje, da niti enega rodu ne morejo odgojiti in se svojat na ta način sama med seboj uničuje.

Pri zatiranju vrabcev je pa treba skrbno paziti, da se ne prizadeje kaka krivica koristnim pticam. Otroci niso za ta posel, ker še ne znajo ločiti koristne ptice od škodljive.

Znižanja cen v Sovjetski zvezi se ne tičejo blaga široke potrošnje

Ameriški urad za statistiko dela poroča, da se tiče 10 do 20% znižanje cen, ki so ga izvedli nedavno v Sovjetski zvezi za nekatero predmete, le blaga, katerega ruski potrošnik ne kupuje mnogo. Gre za cene luksuznih predmetov, kot koles, ur, kaviarja in sploh stvari, katerih delavec sovjetske industrije, ki zasluži povprečno 500 rubljev na mesec, ne more kupiti.

Niso pa znižali cen predmetov vsakodnevne potrebe, kot živilom, oblačilom, vitaminom in piščam.

Sovjetski ministrski svet je izjavil, da je znižanje cen v skladu s splošnim povečanjem gospodarstva in s povečanjem proizvodnje potrošnih predmetov. Vseeno pa je opaziti v Sovjetski zvezi še nadaljnje pomanjkanje važnih vrst potrošnih predmetov, zlasti na področju gospodinjskih potrebščin in pohištva. Čeprav sovjetski tisk neprenehoma govori o povečanju proizvodnje in prodaj, kažejo številke, ki jih včasih priobčuje isti tisk, da proizvodnja oblačil in drugih predmetov vsakdanje potrebe še daleč ne krije povpraševanja.

Ameriški statistični urad pripominja nadalje, da so v Sovjetski zvezi čisto kritizirali padajočo kakovost in šibko raznovrstnost raznih izdelkov. Organ komunistične stranke, »Pravda«, je še pred kratkim pisal, da morajo »bitko za zboljšanje kakovosti in za povečanje raznovrstnosti izdelkov voditi ministri, organizacije proizvajalcev, ki zdaj izgubljajo več časa za odgovore na pritožbe kupcev, kot za stvarno zboljšanje izdelkov.«

Dnevnik sovjetskih sindikatov je pisal, da je »naloga sindikalnih organizacij prednjačiti v bitki za povečanje raznovrstnosti izdelkov.«

Značilno je, da je ravnatelj centralnega skladišča v Moskvi nedavno zapisal: »Na noben način ne moremo zadovoljiti povpraševanja po pohištvu in to niti v najmanjši meri ne.«

Po podatkih sovjetskih uradnih listov so se znižale cene sledečim predmetom:

Avtomobili lažje vrste »Moskvič« od 10.700 na 9000 rubljev; kolesa od 1400 na 1120; šivalni stroji od 1000 na 900, radijski aparati od 600 na 540; zapestne ure od 900 na 810; petrolejske peči od 110 na 99; vodka (1/2 litra) od 60 na 58; pivo (1/2 litra) od 7 na 5; kaviar (1 kg) od 400 na 360 rubljev.

Iz teh številk izhaja, da mora povprečni sovjetski delavec, ki zasluži 500 rubljev na mesec, delati 2 uri in 20 minut, če si hoče kupiti vrček piva, preko enega meseca za nakup radijskega aparata in okoli 8 tednov za nakup šivalnega stroja.

Ko kmetovalec v vigradi seje lan, pri tem prav gotovo ne misli na laneno slamo, ki jo bo v jeseni žel. Pri tem misli kmet na predivo, na gladko nit ali pa že na gotovo belo platno.

Drugo ga je vprašanje, ako kmetovalec z lanom tudi tako postopa in tako ravna, da v čim večji meri doseže končni cilj: lepo belo platno.

Da postane iz lanenih stebelc fina lanena nit, je potrebno, da gre lan skozi mnogo delovnih rok. Nobena teh še tako marljivih in izvežbanih rok pa ne more popraviti napak, ki so nastale pri nepravilnem, oziroma pomanjkljivem postopanju z lanom od setve pa do onega časa, ko kmet lan prodaja.

Ko pride nato lan v razne predelovalnice, povzročajo vse te napake le več dela, več stroškov, izgubo in manj blaga, ki je končno še slabše kakovosti.

V prejšnjih starih časih, ko so lan predelovali še doma, ko so ga doma pridelali, ga tu godeli, pražili, trli, mikali in ob dolgih zimskih večerih predli, niso toliko pazili na to, ali so dobili iz lanenih stebelc malo več ali malo manj lanene niti. Tudi na kakovost in na to, ali so imeli s predelovanjem malo več ali pa malo manj dela, niso toliko pazili.

Pri tehnični, obrtni predelavi lanenih stebelc pa štejejo ure in minute, ki so potrebne za to, da dobijo kilogram lepih lanenih vlaken.

Zato bi morali kmetovalci s pazljivim delom pri pridelovanju, še bolj pa pri spravljaju in po spravljaju lanu pomagati, da morejo dobiti predelovalnice lanu čim več in čim boljše laneno nit, čim boljše platno. Za tak lan pa bodo dobili kmetovalci tudi boljše ceno, oziroma bodo pri zamenjavi dobili boljše — in več blaga.

Lan rujeemo (ali pipemo), ko začne rumeniti. Zeleno poruven lan daje sicer finjša in svetlejša vlakna, ki se dajo tudi lažje beliti, toda količina teh vlaken je manjša.

Ako pa rujeemo lan prepozno, moremo vse pokveriti. Tak lan je zelo krhek, stebelca se zelo lahko lomijo.

Lan smemo ruvati ob popolnoma suhem vremenu. Tudi rosa ali pa deževna vlaga se morata prej popolnoma posušiti. Važno je, da rujeemo le lanena stebelca, ne pa tudi raznih plevelov. Plevel ne daje nikoli vlakna!

Takoj ko smo lan zelo pazljivo poruvali, ga položimo v vrstah na tla, kjer ostane en dan. Na to večkrat premele pazimo, četudi je poznejše lažje ali težje obdelovanje lanu od tega mnogo odvisno.

Ko lan leži en dan, postanejo stebelca trda in lan postavimo v kopice ali zložimo na kratke ostvi, da se posuši. Lanenih stebelc pa še ne smemo povezati v snope.

Šele ko se lan dobro posuši, ga povežemo v snope. Pri tem pa morajo biti stebelca lepo zravnana, glavice skupaj in korenine skupaj. Snopi naj bodo veliki, da imajo premer 25 do 30 cm. Vežemo pa snope z lanenimi stebelci ali z motvozom, nikdar pa ne z žitno slamo. Slame, ki pride tako med lan, ne moremo nikoli več odstraniti, in ta slama pride celo v laneno nit.

Lanene snope moramo nato seveda večkrat prekladati. Moramo jih nalagati na voz, jih razkladati in jim trgati semenske

glavice. Pri vsem tem delu ravnati zelo pazljivo. Lanena stebelca niso navadna slama. Vsako laneno stebelce, ki se zlomi, pomeni izgubo. Saj nastane iz tako zlomljenih stebelc snop neurejene lanene slame, ki ne more nikoli dati dolgih lanenih vlaken.

Semenske glavice odstranimo z mikalnim strojem. Ako mlatimo s palicami ali s cepci, poškodujemo laneno slamo. Še slabše je, ako odstranimo semenske glavice tako, da vlagamo snope z glaviciami v boben mlatilnice ali pa da celo spustimo cele snope skozi mlatilnico. S tem lanena vlakna popolnoma pokvarimo.

Ko je lan spravljjen na skednju, moramo skrbno paziti, da se mu ne primeša žitna slama.

Najboljše je, da nato lanenih stebelc ne obdelujemo več sami, ampak jih prodamo oziroma zamenjamo.

Nadaljnje obdelovanje lanenih stebelc, predvsem godenje lanu zahteva zelo pazljivega dela. Pri tem se odločijo s pomočjo delovanja malih živih bitij, ki povzročajo nekako vrenje, lanena vlakna od olesenelih stebelc.

Ko smo lan povezali v snope, so v teh snopih še zelena, rumenkasta, pa tudi že preveč zreła, rjava stebelca. V snopih so tudi zelo tanka stebelca in pa cela »drevesa«. Nikakor ni mogoče, da bi vsa ta stebelca sortirali. Pa tudi nima vsak kmetovalec primernega travnika, kjer bi stebelca lepo po vrsti razložil. Tak travnik mora biti vlažen in poraščen z gosto, toda kratko travo.

Pa tudi če si vzamemo toliko truda, da bi lan sortirali v več skupin in bi ga nato lepo sortirane razpoložili na travniku, pridejo težave z vremenom. Pred sredo septembra skoraj nima prav nobenega pomena, da lan godimo.

Za godenje lanu je potrebno namreč toplo in vlažno megleno vreme. Močni sončni žarki vplivajo neugodno na godenje lanu. Po sončnih žarkih preveč posušen lan pa daje krhka in lomljiva vlakna.

Po nekako osmih dneh moramo lan obrniti. Obrnemo ga pa preko korenin in ne preko glavic oz. cvetnega dela. Po nadaljnjih osmih dneh lan spet obrnemo. Pazljivost, skrbnost in razumnost je pri vsem tem delu posebno potrebna, pa se nam še kljub vsemu večkrat ponesreči, da dobi lan neprijetno barvo in da postane plesniv.

Večkrat traja tri, pa tudi šest tednov, da je lan goden in tako primeren za nadaljnje obdelovanje.

Ravno te skrbi, da dobi lan pravo godnost, naj bi se kmetovalci poizkušali znebiti. Tehnično godenje lanu s toplo vodo je namreč veliko hitrejše in mnogo bolj zanesljivo. Pa tudi kakovost vlaken je pri tem mnogo boljša in je njih količina večja.

Ravno proces godenja je najvažnejši. Zato pa tudi najbolj vpliva na kakovost prediva, lanene niti in platna. Zato je najbolj pravilno in najbolj priporočljivo, da lan ne godimo sami, ampak ga že pred godenjem damo v predelovalnico, to se pravi, da ga prodamo ali zamenjamo.

Le tako moremo vsako leto iz lanenega pridelka z razmeroma manjšimi stroški, manjšimi skrbmi in z manjšim delom dobiti lepe dohodke v gotovini ali pa dobimo lepo predivo in lepo belo platno.

Zakon o kmetijskih delavcih

Zvezni uradni list avstrijske republike za leto 1948 je objavil pod št. 140 zakon, ki vsebuje načela za ureditev delovnega prava v kmetijstvu in gozdarstvu.

S tem je stopil v veljavo zakon o kmetijskih delavcih. Deželne vlade so dolžne, da izdajo najkasneje do 13. februarja 1949 k temu zakonu izvršilne določbe, nakar bo zakon veljaven tudi praktično.

Istočasno pa je objavljena tudi odločba, da so od določil tega zakona izvzeti delavci in nameščenci na žagah, v mlinih in v mle-karnah, ako so ta podjetja v režiji pridobitnih in gospodarskih zadrug in ako zaposlujejo ta podjetja nad pet delojemalcev.

Njih pravice in delavsko razmerje urejuje še nadalje zakon o delavcih in nameščencih v trgovskih in obrtnih podjetjih.

Namen novega zakona je, da uredi delovno razmerje kmetijskih delavcev. Saj sta neurejenost in negotovost v tem bili glavni vzrok za pomanjkanje delavcev v kmetijstvu.

Pa tudi zakon sam še ne bo odpravil pomanjkanja delavcev v kmetijstvu. Zakon sicer v glavnem razmeroma ugodno ščiti kmetijske delavce, daje jim več pravic in večjo stalnost, vendar je vse odvisno od ljudi, kako zakon izvajajo.

Ako bodo zlasti večji kmetijski posestniki znali določila zakona izvajati v korist dolo-

jemalcev, moremo upati, da bo polagoma prenehalo tako veliko pomanjkanje delavcev na kmetih. Ako pa delodajalci določil zakona ne bodo izvajali pravilno, tudi sam zakon ne bo nič pomagal in pomanjkanje kmetijskih delavcev bo še naraščalo.

Svetovna proizvodnja lesa v soka

Prehranjevalna in poljedelska organizacija ZN (FAO) je ravnokar objavila svoj prvi letopis statistik o gozdnih proizvodih, ki sloni na informacijah iz 75 držav in osemlet. Letopis, ki je za leto 1946, cení svetovno proizvodnjo lesa na 1,410 milijonov kubičnih metrov okroglega lesa, ki tehtajo približno 1.000 milijonov ton.

Vrednost te proizvodnje je pred predelavo v drugačne proizvode znašala okroglo 7100 milijonov dolarjev. Po obdelavi v prvotne gozdarske proizvode, kot so stavbni les, koli in podobno, je ta vrednost narasla na približno 14 milijard dolarjev. To je več kot trikrat toliko kot vrednost svetovne letne proizvodnje premoaga ali jekla, pravi publikacija organizacije FAO.

Številke o proizvodnji, ki jih podaja organizacija FAO za 75 držav, predstavljajo približno 45% ocenjene svetovne proizvodnje gozdarskih proizvodov.

Japonska - dežela nasprotij

Letalo, ki je že nad eno uro plavalo nad morjem oblakov, se je nenadoma pogreznilo. Sonce je ugasililo in megla, ki so jo krila rezala, je lahno šumela. In tedaj se je pod sivo kopreno nizkega neba pokazala zemlja: Tokio.

Še veličasten zavoj, s katerim je letalo objelo vse mesto, in istočasno je oko obstalo na ogromni ploskvi ruševin. Resničnost je bila zgovornejša od številke: po sedmih napadih je bila polovica mesta razrušena. Iste noči je tudi 44% Jokohame gorelo, ker je padlo nanjo 2500 ton zažigalnih bomb. 97.000 prebivalcev je bilo ubitih, 125.000 ranjenih. To se je zgodilo 9. marca 1945. Posledice je še po treh letih videti. Povsod so se razprostirale ruševine umazano rumene barve, v kateri so se komajda odražali sledovi nekdanjih zgradb. Redki nebotičniki, ki jim je bilo prizanešeno, so vso obupnost le še bolj povdarili. Tokio — mrtvo mesto...

V dobri uri kasneje pa je mogel potnik, če je srečno preстал vse preglede in če so mu gomile ruševin to dopuščale, odkriti povsem drug kos Japonske. Iz vsake uličice in iz vsake hiše se je vsipala pisana množica, v kateri se je kimono prepletal z običajno obleko in so se sukneni klobuki mešali z vojaškimi čepicami, ostanki izgubljene vojne. Množica oblečena v cunje, nenavadno zoprna toda kipeča, dejavna, prekipevajoča od življenja. Povsod polno otrok, ki pa so najrazličnejše polti. Zato pljeni v svoje igre so se podili od cestnih robov pa do pod kolesja vozil in najmočnejše sirene jih ne bi mogle zmotiti. Brezbržižnih obrazov so bili, toda okroglih in žarečih, zardelih od samega zdravja in brez števila jih je bilo.

To nasprotje pa ni prvo niti zadnje, ki jih Japonska, prav tako danes kot včeraj, nudi svojemu obiskovalcu.

V slabem stanujejo, toda počutijo se dobro

Japonska je nedvomno mnogo trpela. Še vedno žive v neverjetno primitivnih razmerah. Da so okupacijske oblasti mogle nastaniti svojih 200.000 ljudi, so morale zasedati poslednje nepremičnine in japonske družine so se morale stisniti v hitro zgrajene lesene barake.

Obleka je v tej deželi oblačilne industrije na isti višini kot stanovanje; plašči so oguljeni, suknički v cvetju in čevlji pošvedrani... taka je zunanost tajnika poslanske zbornice.

Tisti človek ki se je bil kje naselil, pozivlja lokalno kroniko s tem, da odžene vsak dan po dvajset kandidatov, ki bi radi stanovali v njegovi revščini. Kljub temu, da nasprotna propaganda drugače trdi, Japonska vendarle ni slabo prehranjvana. Če se hočete prepričati o tem, vam ni treba drugega kot oči odpreti in videti kako je Japonska vesela in to je najboljši dokaz, da je zdrava. Če se popeljete na deželo, v čudovito lepo japonsko pokrajino, vam bo ta odkrila, da še obstajajo otoki, da so planote ostale nedotaknjene. Poljedelstvo je tukaj ostalo nedotaknjeno in strokovnjaki na tem področju morajo priznati, da bi bilo možno z mejnimi napori deželo napraviti gospodarsko samostojno. Veleposestnike že sedaj vznemirjajo nizke cene poljedelskih proizvodov, ki ogrožajo Združene države. Seveda se je zaenkrat bilo treba zateči k uvozu. Pa saj je bila Amerika tukaj. Treba je bilo samo znati ceniti njeno hvaležnost: Japonska je to vedela. Bolj občuteno in bolj globoko kot robati kmetje, ki so o siru, katerega so dohili, mislili, da je milo, pa so svojo hvaležnost izrazili učenci neke šole v Otsu, ki so se za podarjene zavojce zahvalili s tem, da so zložili himno na čast Združenim državam, demokraciji in kondenziranemu mleku. To bi danes mogla biti sploh japonska himna.

Otroci in brezposelni

Prebivalstvo Japonske je spet pričelo vznemirljivo naraščati. Vojaki, ki so se bili vrnili iz na stotine kilometrov oddaljenih ozemelj Mandžurije, Koreje in juga, so prebivalstvo štirih otokov precej povečali. Ozemlje Japonske je danes nekoliko manjše od Velike Britanije, šteje pa okrog 80

milijonov ljudi in otroški vrvež dokazuje, da je treba računati z nadaljnjim naraščanjem. Odstotek rojstev je od 36% sicer padel na 30%, zato pa je umrljivost tudi padla od 25% na 15%. Po statističnih napovedih bo Japonska leta 1950 štela 84 milijonov ljudi.

Brezposelnost danes razmeroma ni velika. Če se bo pa dvignila na predvojno stanje, ko je Japonska imela 10 milijonov brezposelnih, tedaj bo mogoče reči, da je vsak peti dela zmožen Japonec brezposeln. Japonski in z njimi ameriški gospodarstveniki stoje pred težkimi vprašanji, ki jih je treba rešiti. Jedro vsega je seveda industrializacija, kot je to jedro obnove tudi pri Nemčiji. Kapitala seveda ne bo primankovalo.

Razlika od Nemčije pa je v tem, da Japonska nima surovin. Vprašanje časa je spet, kdaj pa azijska celina odprla Japonski vrata k svojim neizčrpnim bogastvom surovin. Pri tem se Japonci z neko bojaznijo in negotovostjo vprašujejo, če bodo zmagovalci dovolili, da bi Japonci spet zasedli svoje mesto v orkestru »velike vzhodne Azije«? Od vojne so minila komaj tri leta in Amerikanci se ne bodo hoteli odreči vsaj najnujnejših nadzorov.

Včeraj suženjsko uslužni, jutri nepotrpežljivi

Japonci so se znali na vsak način in v vsakem oziru Amerikancem kar najbolj prilagoditi. Uslužnost in podvrženost Amerikancem je bila videti absolutna. In tukaj ni šlo za zgolj splošno znano japonsko ljubeznivost, niti ni mišljen pri tem oni orientalski, otroško priliznjeni način družabnega občevanja. Često naletiš v časopisju tudi na šale na račun okupacijskih oblasti, toda to je nekaj sličnega kot presenečeno-zachuđen pogled japonskega pešca na vojaški »jeep« — pri vsem tem pa ni sledu kake sovražnosti, nasprotovanja ali celo mrznje. Narod se je kot celota podvrnil zakonom zmagovitega nasprotnika, katerega občuduje in skuša razvozlati njegove skrivnosti.

Nekaj pa je treba pri tem pripomniti: to kar velja za Amerikance, ne velja, oziroma je prenehalo veljati za ostale zaveznike. Japonci tako brezmejno spoštujejo in občudujejo samo Amerikance. Mogoče je to reakcija na propagando Toja, ki jim je bil med vojno slikal Amerikance kot krvoločne barbare in so že prvi dnevi okupacije v tem oziru prinesli prijetno presenečenje. Zato danes na Japonskem ni sledu o kakih atentatih ali sabotažih. Kritiki so pa pri vsem tem vendarle postali nekoliko drznejši: na neki gimnazijski slikarski razstavi je bilo videti karikaturo hiše nekega generala Mak Kase (Mac Arthuria); časopisje se je nadalje na dolgo in široko razpisovalo o slabih kakovostih sojine moke. Napadali so seveda japonsko upravo, vedel pa je vendarle vsak, da je ta moka prišla iz Združenih držav.

Iz militarizma v demokracijo

Ali pa so se Japonci resnično in notranje prelevili v prave demokrate? Dozdevna slika se v tem oziru precej razlikuje od resničnosti.

Da so se Japonci naglo prilagodili parlamentarnemu političnemu sistemu zapada, so zadnje vladne krize dovolj zgovorno pokazale. Tudi japonsko časopisje je to ugotovilo.

Politične ali strokovne manifestacije so v Tokiu na dnevnem redu. Cesar je svojo vlogo polbožanstva moral hočeš ali nočeš zamenjati z vlogo očeta naroda. Sploh se sedaj cesar prav po meščansko družji z narodom. Ožji stiki med vladarjem in ljudstvom pa niso nič škodili njegovemu ugledu.

Nekatere napake okupacijskih oblasti seveda niso doprinesle k temu da bi Japonci pozabili svojo preteklost. Procesi proti vojnim zločincem, ki se nadaljujejo, so v mnogih primerih pripomogli le k temu, da so vojni voditelji prešli mučeniško palmo, čeprav jih je ljudstvo že pričelo prezirati. S svojo neuklonljivostjo v obrambi, ie na primer Tojo spet pridobil del lavorik, ki jih je bil izgubil s porazom v vojni.

Na drugi strani pa politične razprtije in strankarski boji še niso dokaz prave politične demokracije. Čeprav danes v Tokiu politizirajo na vse pretege, čeprav je tam središče političnih mahinacij in spletk, vendar je nemogoče verjeti, da se je japonski narod, tudi če bi bil zares hotel, ločil od svojega starega načina mišljenja, politične in socialne ureditve, ki je stara petnajst stoletij, ter se brez vsakih pridržkov prilagodil drugi, prav tako tisočletni, toda povsem drugačni civilizaciji.

Uprava: kolonizacijska ali misijonarska

Težko je reči kako Amerikanci mislijo o svoji vlogi na Japonskem. Na vsak način so prepričani, da vrše civilizacijsko in misijonarsko delo. Navsezadnje je povsem razumljivo, če tako mislijo, saj je že na zunanaj med Amerikanci in Japonci tako ogromna razlika, da je kot na dlani razumljivo, da je razmerje med njimi skoraj podobno slikovitemu odrskemu prizoru. Dve veliki nasprotji in vpijoči raznočelnosti je mogoče ugotoviti: na eni strani so Amerikanci uvedli na Japonskem tipično kolonizacijo upravo. Vladne odredbe segajo in objemajo najmanjše potankosti javnega in privatnega življenja. Razliko med njimi in Japonci pa podčrtuje že fizično nesorazmerje: ameriški vojak je že po postavi velikan napram domačinu. Razliko pa še bolj podčrtuje popolno nerazumevanje jezika. Vtis vsega tega pa je zdaj naslednji: ogromna nadmoč Amerikance in nekako gledanje zviška. Na drugi strani pa je naloga okupacijskih oblasti mišljenja tudi v socialnem in civilizacijskem pogledu. Tudi ta sega od najvišjih uradov pa prav do najnižjega človeka: imenuje se bratstvo in sporazumevanje.

Naj se smatrajo Amerikanci na Japonskem kot kolonizatorji ali kot misijonarji, dejstvo je, da je zanje Japonska vendarle nekako lovišče. Z izredno doslednostjo in načrtnostjo se drže ob strani. V izjemi raznih časnikařev, politikov, tolmačev in uradnih oseb ni tesnejših stikov med njimi in Japonci. Vendar je vse to s stvarnostjo preračunano. Kitajski zid, katerega postavljajo okrog Japonske, je v nekem oziru upravičen. Dogodki na Kitajskem imajo velik odmev tudi na Japonskem in strogo nadzorstvo, katerega izvajajo Amerikanci nad javnim življenjem, časopisjem in sploh v vsakem pogledu preprečuje prodiranje komunizma in sproti zmanjšuje možnost, da bi komunistična propaganda mogla kataliti odnose med Japonci in ameriškimi okupacijskimi oblastmi.

Na vsak način je razvoj že do sedaj potrdil pravilnost ameriške politike na Japonskem. Če se danes Mac Arthur obdaja s prav tako skrivnostnostjo in neprodinostjo kot se je nekajdesar, potem lahko rečemo, da tudi ne žanje nič manj spoštovanja kot ga je nekajdesar. Kot o cesarju, tako je tudi o Mac Arthurju nastalo nešteto legend in zgodb, do katerih pa je on povsem brezbržižen. Saj mu svoje avtoritete v nasprotju z njegovimi berlinskimi kolegi pač ni treba z nikomur deliti. Posledice in uspehi njegovega vladanja so našli seveda tudi v Ameriki velik odmev in mnogo priznanj. Njegova senčna stran pa je, da se je pokazal precej nastrpnega napram nekaterim kritikom iz časnikarskih vrst. Nevarnost za Mac Arthurja bi torej mogla nastati kvečjemu onkraj oceana-doma. Na Japonskem se mu ničesar ni treba bati, razen v slučaju, če bi skušal spremeniti svojo politiko. Le v tem primeru bi Japonci utegnili izgubiti spoštovanje do njega. Če sedaj

ŽENSKI KOTIČEK:

Jesenska modna razstava na Dunaju

Londonске in pariške modne tvrdke so že razstavile svoje jesenske in zimske mode in modni dopisnikarji so po vsem svetu živahno razpravljali o njihovih novih smernicah.

Sedaj je tudi Dunaj povzdignil svoj glas v modnem svetu. V veliki dvorani mestnega rotovža so v zvezi z dunajskim jesenskim velesejmom priredili veliko modno razstavo. Originalnost in raznolikost razstavljenih modelov dokazuje, da Dunaj še vedno, ali bolje rečeno zopet lahko sodeluje na mednarodnem polju.

London in Pariz sta pokazala modni stil, po katerem se nosi pas zelo visoko, kar pa so mnogi smatrali za ogrožavanje nove mode, ki se je že udomačila. Dunaj pa je nekako bolj konzervativen kot druga vele mesta. Dunajčani so lansko leto imeli pomisleke, predno so sprejeli novo modo. Pozneje so se sprijaznili z njo in sedaj ni nobenega znaka za to, da bi jo hoteli zopet opustiti.

Prevladujoča slika v rotovžu je žensko krilo, segajoče čez meča, ki je izdelano v

še s tega stališča pogledamo na vse to, bo mo skoraj morali ugotoviti, da je Mac Arthur, sodobni cesar in vladar, postavodajalec in največji zmagovalec nekak ujetnik samega sebe in svoje politike. In to je tudi eno izmed nenavadnih nasprotij, ki jih je toliko na Japonskem.

(»Une Semaine dans le Monde«)

Alkohol, nikotin in dolgost življenja

Če hočete biti v visoki starosti še mladeniški in energični, potem neahajte takoj kaditi in se omejite v pitju alkoholnih pijač kakolikor mogoče. Tega mnenja je dr. Macdonald Critchleys z londonske narodne bolnišnice. Ta je pred kratkim predaval v okviru konference britanske medicinske družbe v Cambridge-u o problemu staranja. Dr. Critchley, ki je nekadilec in pije zelo malo alkoholnih pijač, je ugotovil sledeče:

»Nemogoče je zanikati, da ima kajenje za posledico skrajšanje življenja, ki je sorazmerno s količino pokajenega tobaka.

Omejeno zauživanje alkoholnih pijač nima pomembnega skrajšanja življenja za posledico, pretirano zauživanje pa vpliva pri dolgosti življenja.

Trdo telesno delo in napor pred 40. letom ne vplivajo na dolgost življenja. Če pa prestajamo po 45. letu močne telesne napore, vodi to gotovo do skrajšanja življenja, posebno če naporov nismo vajeni.

Dr. Critchley je izjavil, da ni nobenega vzroka, zakaj bi ne mogel zdrav človek še s 70. leti opravljati koristnih del. Starost pa ne pomeni vedno tudi modrosti in malo je verjetno, da bo postal človek, ki v svoji mladosti in v poznejših srednjih letih ni poklicno ničesar dosegel, po 70. letih naenkrat zelo moder.

Dr. Critchley je mnenja, da je raziskovanje starosti samo zase in zaradi činiteľjev, ki vodijo do starosti, izredne važnosti in se ga ne sme zanemarjati.

Posebno važno za ta raziskovanja izgleda dejstvo, da postaja na vsem svetu sorazmerni del starejših ljudi pri številu prebivalstva vedno večji. (Feature ACU)

Samosvoje letalo

V torek ponoči so dobile vse opazovalne postaje v severni Evropi sledeče sporočilo:

»Pozor, pozor!« Neka leteča veletrdnjava leti brez posadke. Morda bo preletela vaše področje.

Neka ameriška veletrdnjava, ki se je udeležila letalskih vaj v Veliki Britaniji, je poslala namreč sledeče poročilo:

»Resne težave v letalu. Posadka mora oskočiti.«

Po tem sporočilu se je izvedelo, da je veletrdnjava nadaljevala pot sama brez posadke, v smeri proti severni Evropi. Videli so jo, kako je preletela Hamburg in potem Lübeck. Poročila so pričela prihajati od vsepovsod in po poslednji ameriški vesti je veletrdnjava padla v morje severno od Lübecka. Tako so ljudje v Severni Evropi nehali gledati proti nebu s strahom, da jim ne bi leteča veletrdnjava padla na glavo.

Opozorilo!

POSLUŽITE SE PRILOŽENIH POLOŽNIC IN VPLAČAJTE NAROČNINO ZA »KOROŠKO KRONIKO«. MESEČNA NAROČNINA ZNAŠA 2.— ŠILINGA, ZA INOZEMSTVO 5.— ŠIL.

UPRAVA »KOROŠKE KRONIKE«

Izpod domače lipe

VETRINJ

Kadar kdo od turistov pride na Koroško, kam ga peljemo? Seveda najprej na Vrbško jezero, na Otok, na Ostrovico, k Gospej Sveti. Nobenga dvoma ni, da so vsi ti kraji izredno lepi in znani po svetu. Zgodovinske lepote in zanimivosti teh krajev gledaš ob enem s prirodnimi lepotami. Toda človek se čudi, kako je mogoče, da tako lep zgodovinski kraj, kot je Vetrinj ni na seznamu koroških zgodovinskih in prirodnih lepote, katere bi moral videti vsak, ki obišče prelepo koroško deželo.

Stara vetrinjska cerkev, zidana v romanske slogu (znana že leta 890 kot rimsko mesto) ima morda najlepše in najzanimivejše steklene mozaike na svetu. Toda za enkrat mozaiki še niso vsi na svojem mestu. Med vojno so jih prenesli na varno, da bi tako obvarovali te zgodovinske zanimivosti in umetnosti pred uničenjem. Toda vse je pripravljeno, da jih bodo prav kmalu dali na svoja mesta, kjer so bila več kakor 500 let.

Izletniki torej, ki bi prišli v Vetrinj in ne bi našli steklenih mozaikov na svojem mestu naj ne zgubijo upanja, ker jih bodo morda videli privatno. Teža pa ne priporočamo izletniku kot točko njegovega izletniškega sporeda. Tisti pa, ki so imeli srečo in videli te krasne umetnine, gotovo niso izgubili svojega česa.

Mozaiki izvirajo iz konca XIV. stoletja in iz početka XV. stoletja. Narejeni so iz stekla, ki so ga pobarvali. To barvanje so izvedli s posebnim procesom tako, da so barve ostale popolnoma sveže in lepe, kakor da bi bilo delo od včeraj. Ko gledaš te umetnine ne veš, kaj naj bi bolj občudoval: ali barve stekla od katerih so posebno žive in nežne rdeča, modra in zelena, ali umetniško duhovnost, s katero je umetnik delal motive za te mozaike. Ti prekrasni mozaiki so resnično umetniški užitek za vsakega, ki ima količjak smisla za umetnost. Najlepša slika je morda Marijin obisk Sv. Elizabete. Prekrasen je obraz Marije, ki jo sprejema sv. Elizabeta z materinskim pozdravom. Krasna je tudi slika Treh Modrih, katerih krome bliščijo, kakor da bi bile iz pravega zlata in ne pobarvano steklo.

V zadnjem času so ljudje brez dvoma mnogo iznašli in izboljšali. Toda kar se tiče lepote, morajo nazaj v preteklost in se tam učiti, kakor otroci. Kajti nihče od sedanjih umetnikov ni nadkrilil lepote starih, ki so lepoto in umetnost tako globoko občutili.

PLIBERK

Pliberčani imamo vsako leto velik praznik, semenj, ali kakor mu pravimo po domače »jarmak«. Jarmak traja dva dni. Tudi

letos smo ga obhajali in sicer v nedeljo 6. septembra in naslednji dan v ponedeljek. Ta praznik pa ne velja samo Pliberku ampak širši okolici, od koder pridejo ljudje z vseh strani. Te dni počiva vsako delo, pa če je še toliko dela pri hiši. Vse: staro in mlado odide v Pliberk. Da je ta dva dni velik praznik, je kar nekaka nepisana postava.

V prejšnjih starih dobrih časih si dobil na jarmaku vse, kar ti je srce poželelo. V povojnih letih pa je nastala suša in so ljudje hodili bolj iz navade na semenj. Dejarja je bilo dovolj, blaga pa nobenega. Letos

Po zeleni Štajerski

Čeprav so mi krajevni vremenski preroki v Lipnici odsvetovali, da naj se ne podajam naprej na pot proti Radgoni, ker rogato vreme ne bo odnehalo, sem se le podal, zapajoč sreči in dobrotljivemu bogu Eolu, ki je pri starih Grkih krotljivi neugnane vetrove. Moj konjič na bencin se je nekaj upiral, ko pa sem ga trdo poprijel za ugačiva ušesa, se je le podal, še enkrat uporno zahropel in oddirjala sva »neznane mu« svetu nasproti. Najbrže si je mislil: Ti inš počitnice, meni jih pa ne privoščiš. Bog pomagaj, saj je imel prav in ne morem trditi, da bi bilo moje ravnanje demokratično. Toda kaj vse ni demokratično, kar sem na mojem potovanju pozneje ugotovil.

Pred odhodom so mi moji znanci namreč pripovedovali, da je tam okrog Radgone vzdolž meje nekaj slovenskih vasi, pet ali šest in da ljudje v pretežni večini govorijo slovensko. Ker me je zanimalo, sem se odločil za to pot. Opozorili pa so me tudi, da naj delam bolj majhne korake, ker tam okrog meje so nevtralne ceste in moraš paziti na vsak centimeter in če si enkrat v nevtralnem pasu, se ti lahko zgodi, da te »neutralizirajo«. Z dobrimi nasveti podkovan sem se znašel v Radgoni. Kaj sedaj? Zjahal sem svojega konjiča in ker je bila nedelja, sem se podal v cerkev. Po maši sem stopical okrog, ogledoval mesto, kjer ti takoj pade v oči velikanski spomenik, ki so ga bili postavili Rusi svojim vojakom, ker tukaj je bila fronta, kakor so mi ljudje pozneje pripovedovali svoje spomine. Ko sem hodil tako na okrog, pridem mimo skupine, ki je govorila slovensko. »Beseda ni konj«, sem si mislil in se spustil z njimi v pogovor. Beseda je dala besedo in slučaj je hotel, da je bil med njimi okoliški kmet, ki dobro pozna razmere v radgonskem okraju. Bil je zaveden štajerski Slovenec, katerega rod že stoletja domuje tukaj. Na domu so me sprejeli s pravo štajersko širokogrudno gostoljubnostjo. Ker je bila nedelja je jasno, da je na mizo prišlo kaj boljšega. Pa ne samo zato, ker je bila nedelja. Ljudje

se je pa vse obrnilo. Na sejmu si dobil kar si hotel, denarja pa tako malo. In tako so bili ljudje zopet v precepu. To je res Bog pomagaj: enkrat je denar, pa blaga ne, drugič pa blago in denarja ne. Le kdaj bo tako, da bo obojega dovolj. Pravijo, da spi pod Peco kralj Matjaž in kadar bo on zavladal na svetu, bo zopet dobro. Kadar se bo to zgodilo, bomo Pliberčani in okolica prvi na vrsti, ker smo pač vsi pod varstvom Pece. In takrat bomo bolj kupovali, kakor pa smo letos. Posebnost na letošnjem sejmu so bile turške sladkarije: turški med in halva, kar so menda prodajali Bolgari, ki se razumejo na take stvari. Mladi svet je prišel na svoje, kajti imel je dovolj prilike, da si je nabrusil pete. Tistim, ki so poskrbeli za zabavo in telesne dobrote, so od vseh sejmarjev še najbolj prišli na svoj račun.

ves teden trdo delajo in dostikrat se zgodi, da med tednom nimajo niti toliko časa, da bi pošteno jedli. — V prijetnem pogovoru je potekal čas. Pripovedovali so kaj vse so morali prestati, ko je tam okrog potekala fronta in so bili Rusi gospodarji. Potem je pogovor nanese na letino, ki je letos dobra, na gospodarske razmere, cene in oddajanje. Kakor povsod, tudi tukaj razmerje med prodajnimi in kupnimi cenami ne odgovarja dejanskemu stanju.

Zanimalo me je seveda tudi, koliko ljudi govori v teh krajih slovensko. Pripovedovali so, da so vasi: Zetinci, Potrna, Dedonci, Zenkovi in Slov. Gorca kraji, kjer govori 95—100% prebivalstva slovensko. To je okrog 3000 prebivalcev. Ko sem vprašal, ali imajo slovensko mašo in pridigo, so odgovorili, da ne, kar se mi je vsekakor čudno zdelo.

Zanimivo je, da imajo po mnogih hišah še stare Mohorjeve knjige in videl sem, kako jemlje na primer konec katekizma v nekem kotu, od katerega so ostala samo še rebra. Povprašal sem, kako je s slovenskim branjem in ali imajo slovenske časopise in knjige. Povedali so, da sicer berejo, toda bolj na »črno«. Nekateri imajo naročen list »Koroška kronika«, ki ga izdaja Britanska obveščevalna služba in o katerem so slišali, da je na Koroškem zelo razširjen. Od teh naročnikov da dobijo list in ga berejo. Ko sem se začudil, zakaj lista niso naročili, so rekli, da je boljše ne, ker nočejo sitnosti in se bojijo, da bi jih zaradi tega postrani gledali. Mislim pa, da je to semo izgovor, ker ni mogoče, da bi se v demokratični Avstriji kdo bal brati časopis v svojem lastnem jeziku.

Poslovil sem se od dobrih in gostoljubnih ljudi. Zajahal sem zopet konjiča in mu nategnili bencinske vaje. Nič več se ni upiral. Najbrže je prišel od spoznanja, da je demokratična demokracija, delo pa delo. Povedal mi tega ni, ampak me je poslušno ubogal.

se ve pogovarjati. Včasih bi zagrabil za delo in čas bi mineval.

Nekajkrat vstane v srcu skrita želja, ki je ne upa razodeti na glas niti gospodu Vencelnu.

Ko bi škof uredili »Sibirijo« in ga določili za prvega kaplana.

Samo utrne se misel in koj ugasne. Boji se gojiti to željo, kakor da je grešna.

Škof bo izbiral med najboljšimi. Dovolj jih ima. Starejših in modrejših, ki poznajo dušno pastirstvo kakor brevir. Ne bodo segli po novomašnikih.

Z nekim hrepenenjem čaka na dekret. Kakšnega župnika bo dobil, kako ga bodo sprejeli ljudje?

Od župnikov je veliko odvisno. So dobri kakor gospod Vencel, pa se najdejo, ki se ljubosumno zapro vase in nekam od daleč gledajo na kaplana.

Klemen se spomni na Meliha. Dve leti je bil pred njim. Dober govornik. Glas je imel tak, da bi mriče obujal. Porinili so ga nekam v bohinjški kot. Stokal je prve dni. Župnik se je čutil porinjenega v kot. Ljudje so drli h kaplanovim pridigam, kaplanova spovednica je bila vselej oblegana. Mladi ljudje so kar noreli za kaplanom.

Kuharica se je postavila na župnikovo stran. Ne samo iz sestrške ljubezni. Čutila je, da se je celo njej zamajal ugled, kjerkoli je mogla, je pikala. Kaplan se ni hotel spuščati v prepire. Molčal je in trpel, dokler ni bil prestavljen. Na novem mestu se je koj popravil in zredil.

Tega se Klemen najbolj boji. Da bi na prvem službenem mestu naletel na težave, da bi bil celo ob župniku osamljen in tuj. Boji se prvih razočaranj: preveč bi pritisnila na njegovo dušo.

Po treh tednih je prišel dekret. Klemen ga je z nemirnimi rokami vzel v roke. Kar bal se je pogledati vanj.

Selca nad škofjo Loko!

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

26.

Mislej nese kelihu podobno skodelo z blagoslovljeno vodo. Izmed svatov se odtrga družica z novomašnim križem. Že v naprej ima solzne oči.

Pritrkavanje obmolne. Tišina. Klemen komaj sliši besede. Samo čuti, da je stegnili roke in pritisnili križ na prsi.

Gornikovci se prvi razveže vek. Klemen se kroti z vso silo.

Nato so pozdravi in deklamacije.

Nazadnje stopita pred sina mati in oče. Gornikovca pomoči palec v blagoslovljeno vodo.

»V imenu Očeta in...«

Potlej samo veka in zaznamuje križ sinu še na usta in na prsi.

Tudi Gornik ne more govoriti. Ob očetovih solzah se zasole oči tudi Klemenu. Ženske vse brišejo solze.

Sprevod se premakne. Spet zavriskajo zvonovi. Cerkvena vrata so na stežaj odprta.

Zdaj zabuče orglje. Novomašnik Klemen Gornik je prestopil cerkveni prag.

»Novomašnik, bod' pozdravljen...!«

V tem hipu se Klemen ne more več držati solz. Šele pred oltarjem se zbere, ko sliši za seboj tresoč se glas župnika Vencela:

»Najtežje je mimo. Drži se, Klemen!«

Po vstopnih molitvah je prišel popolnoma k sebi, ko je zapel Glorio in so zabučale orglje na koru, se je odločila poslednja bridkost od srca.

Deo gratias, Deo gratias!

Po končani maši je skoz sladko bridkost udarilo veselje. Gostje so se zbrali v Gornikovi hiši. Župnik Vencel so predstavljali neznane si svate. Kar usipali so šale. Smeh se ni mogel unesti.

Veselje se je prekinilo popoldne za litanije. Potlej se je nadaljevalo. Prav do večera. Z nočjo so prvi svatje odšli. Klemen je bil truden. Zajezel si je miru.

Zadnji so odšli gospod Vencel. Skoraj da jim je vino stopilo malo v glavo.

Nič niso vedeli pravega povedati. Kar naprej so ponavljali. »Eh, Klemen, tako si pel, da bi te kar naprej poslušal.«

Klemen se trudno smehlja in spremi župnika domov.

Nova maša je končana.

Pozno v noč Klemen še moli brevir. Očnica in murka mirno strmita izmed svilenega papirja.

*

Sladkost novomašnega dne je minila. Klemen je čutil, da je pustil za seboj vse, kar je bilo lepega. Kar sedaj pride, bo težko, do poslednjega koraka omejeno. Prišel bo dekret in mu določil mesto. Kje, samo Bog ve. Ne bo mogel izbirati. Škofova volja bo, kje bo prišel. Mogoče kje v mestu, mogoče kje v gorski vasi, daleč od dobrih cest, daleč od železnice. Upirati se ne bo smel. Prisegel je škofu pokornost in poslušnost.

Na tihem si želi, da bi prišel kam v hribe. Gorjanci so še preprosti, mestne navade jim še niso prešle v kri.

Navaženi so dela, za drugo jim ni mar. Duhovnika spoštujejo in ga ljubijo.

V mestu bi se težko znašel. Kakor odtrgan čolnič bi bil med gospodo. S kmeti

Astre, prve astre, prve znanilke jeseni. Lepa in živa je barva, toda kljub temu napoveduje jesen. Zdi se, kakor bi hotelo tiho skromno poletje, kolikor smo ga imeli s temi živimi barvami vidno pokazati, da jemlje slovo in nadomestiti to, kar je zamudilo. In človeku je nekako tesno pri srcu, kakor da bi se odpravil nekam po svetu, čeprav doživlja slovo od poletja vsako leto. Tudi lastovke so nas začele že zapuščati in se podajajo v tople kraje. Niso nas še prav zapustile, pa se že »spominjamo pesmi: Lastovke, oj Bog vas primi — in časa, ko se bodo zopet vrnile in nam prinesle vigrad. Kako nepotrpežljivo in polno želja je človeško srce! In Bog ve, če kdo od nas, ki se sedaj poslavljamo od vas, naše ljube znanke, vas prihodnje leto ne bo več pozdravil s pesmijo: Lastovke, o Bog vas sprimi!

S »Strandfestom« imamo velike težave in smolo. Ne pridemo od tega, da bi ga končali. Zadnjič smo ga odpravili samo polovico, drugo polovico pa so predstavili za nedoločen čas. Toda izgledi so, da bo treba obleči sukne, ko bomo proslavljali drugo polovico.

Veliko senzacijo so naredile nove cigarete »Jonny«, ki so dobre in nič ne zaostajajo za ameriškimi. Kadilci obeh spolov so bili veseli, in so prišli na svoj račun. Toda to veselje je bilo kratkotrajno. Še večja senzacija je namreč bila, da je cigarete v nekaj dne zmanjkalo in v sredo si lahko letal od trafike do trafike, pa nisi dobil nobene cigarete več. Kaj je na stvari ne vemo, vendar bi merodajne opozorili, naj poskrbijo, da ne bi nehote in nevede podpirali črne borze. Do sedaj izgleda stvar s cigaretami tako, kakor če kozi pomoliš malo soli in leti za teboj, potem pa ji sol izmakneš in koza debelo gleda ter presenečeno meketa. Trafikanti in kadilci upajo, da bodo cigarete kmalu dobili.

Od filmov, ki so jih igrali v Celovcu pretekli teden naj omenimo film »Pastor Angelicus«, ki so ga igrali v mestnem gledališču. Igrali so ga v soboto, nedeljo in ponedeljek. Film je kazal življenje sedanjega papeža Pija XII., njegovo vsakdanje življenje ter sploh delo in prizadevanje sedanjega papeža za dobrobit človeštva. Poleg tega smo v filmu videli tudi krasne posnetke večnega mesta. Škoda, da so film igrali tako malo časa.

Globoko je dahnil. Pozna kraj. Ravno pravšno je od mesta, v hribeh, v miru. Ljudje tam niso napak. Tudi župnik je prijazen. Zveselil se je dekreta, čeprav je bila zraven koj tudi grenka misel.

Škof so pozabili na »Sibirijo«. Vse je utihnilo. Nihče ne omenja kolonije. Nema- ra, da so njegovi načrti legli za vselej.

Toda za boleča razmišljanja ni bilo časa. Treba se je bilo pripraviti. Nekaj oprave mora vzeti s seboj. Začelo se bo potovanje. Tu dve ali tri leta, tam spet nekaj let. Vse dotlej, dokler ne ostari in ne postane župnik, trdno umeščen, da ga komaj škof more premakniti.

Župnik Vencel so kimali.

»Nace so dober gospod. Kuharica ima sicer svoje muhe, a ti jo boš ugnal. Najraje bi videl, ko bi ostal kar pri meni. Star sem, neroden in otročji. Saj vem: v pokoj bo treba. Pa se kar bojim. Veš, Klemen, zapomni si, kar ti povem: gorje duhovniku, ki mora v pokoj. Prosi Boga, da te vzame k sebi, ko boš sredi največjega dela, na višku svoje moči. Kadar te upokojé, si revež. Pehajo te sem in tja, morda te včasih vzame kdo v pomoč za spovedovanje, več ne. Mladi ljudje se starih župnikov najedo. Veseli so, kadar jim zazvoní. Zato nočem v pokoj, zato se trudim, da bi še kaj naredil, toda čutim, da so mi moči oslabele. Najhujše je, ko vidim, da me ljudje poslušajo bolj iz usmiljenja kakor iz potrebe. Spoštujejo bolj mojo sivo glavo. Nočejo mi povedati resnice, da bi me ne žalili. Dobri so ti Gorjanci. Eh, Klemen, ti si šele začel. Srečen si. Kako si včasih želim, da bi bil mlad, da bi bil spet novomašnik, da bi spet začel znova. Toda odpel sem. Kar oddahnili se bodo ljudje, ko mi bo zazvonilo.«

Čudno potrj so župnik Vencel. Ob mladem Klemenu se zavedo svoje starosti. Gosli so se izpele.

SOBOTA, 11. septembra:

- 7.15 Iz svetovnega tiska.
- 17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 12. septembra:

- 7.30 Jutranja glasba s plošč.
- 17.10 Komentar
- 19.20 Literarni večer Karla Mauserja.

PONEDELJEK, 13. septembra:

- 7.15 Jutranja glasba.
- 16.00 Potovanja po svetu,
- 17.10 Poročila.

TOREK, 14. septembra:

- 7.15 Poročila in jutranja glasba.
- 17.10 Poročila.

SREDA, 15. septembra:

- 7.15 Poročila in jutranja glasba,
- 17.10 Poročila.

ČETRTEK, 16. septembra:

- 7.15 Literarna ura.
- 17.10 Poročila,
- 19.30 Zvočni tednik.

PETEK, 17. septembra:

- 7.15 Jutranja glasba in poročila.
- 17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)

(Oddaja vsak dan na srednjih valovih 267 m in na kratkih valovih: 30,96 m, 25 m in 19,61 m).

7.45—8.00 poročila in koment. v srbo-hrv. 15.45—16.00 por. in komentar. v srbo-hrv. 21.45—22.15 por. in komentar. v srbo-hrv. 22.15—22.30 poročila in komentarji v slov.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)

Dnevne oddaje: 7.30 do 8.00; 11.30 do 14.30; 17.30 do 24.00.

Nedeljske oddaje: 7.30 do 8.30; 9.30 do 14.30; 16.30 do 24.00.

Poročila dnevno ob: 7.45; 12.45; 19.45; 23.15.

Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

IZSELJENCI V U. S. A. POZOR!

Begunci, ki izpolnjujejo pogoje za izselitev v U. S. A., dobijo potrebna pojasnila v »Karitativni pisarni« v Celovcu, Völkermarkterstrasse No. 5/I. Tam se lahko prijavijo, da bo zanje posredovala amer. katol. organizacija.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 prva beseda pri štetju; 3 potreba po pijači; 6 pralno sredstvo; 9 očtenjava; 12 izrastek na koži; 15 oblika osebnega zaimka; 18 glasbilo; 21 strupena žuželka; 22 prva ženska; 23 žensko krstno ime; 24 danes zjutraj; 25 cunjca; 26 vzklík; 27 označka za kemično prvino barj; 28 turški oblastnik; 29 spleteni lasje; 30 blagajna; 31 del kravjega telesa; 32 skrajšano žensko ime; 33 lesena stavba; 34 staro slovensko ime za ječo; 35 žensko pokrivalo; 36 nekdanji »kralj čevljev«; 37 duhovska oseba; 38 naplačilo; 39 srd, mržnja; 40 roditeljica; 41 oblika belega peciva; 42 rokodelc; 43 žensko ime; 44 zbran odbor, posvetovanje; 45 del stanovanja; 46 nevestino premoženje; 47 očka; 49 pevska nota; 50 deževje, mokrota; 51 pralno sredstvo; 52 obleka kolonialnega vojaka; 53 prirodna značilnost; 54 pritrilnica; 55 ognjeniški izmeček; 56 žival plazilka; 57 gre na božjo pot; 58 kot pri 47 vodoravno; 59 brez obuvala; 60 nazivi, naslovi; 62 nočna ptica; 63 travnik v gozdu; 64 evropsko-azijsko gorstvo; 65 bodika, rastlinski izrastek; 66 oblika tvarine; 67 vsota (tučka); 68 poljski sadež; 69 pritrilnica; 70 življenjska tekočina; 71 vzklík začudenja; 72 je v posteljnjekih; 73 posoda za cvetlice; 74 rečica pri Ljubljani.

Navpično: 1 žensko ime; 2 vzklík; 3 staroslovska boginja; 4 prva številka; 5 pritrilnica v narečju; 6 oblika moškega krstnega imena; 7 vrtna stavba; 8 oblika osebnega zaimka; 9 časovna razmerje; 10 strupena žuželka; 11 slovenski znanstvenik; 12 kot pri 36 vodoravno; 13 časovna enota; 14 pevska nota; 15 množica; 16 prva ženska; 17 nikalnica; 18 živalska hrana; 19 upornik, nezadovoljnej; 20 poldrag kamen; 23 del sobne opreme; 24 ponuditi, izročiti; 25 oblika las; 28 oče; 29 žival mlekarica; 30 meniško oblačilo; 31 tuj izrez za tehtnico; 32 vendar, kljub temu; 33 merilka časa; 34 del drevesa; 35 madžarska raka; 36 pomožni glagol; 37 kralj ptičev; 38 ženska reka; 55 prietno na pogled; 56 izraz pri računanju; 57 pleme, rod; 58 mesto v Rumuniji; 59 prebivalec goriških brd; 61 kovaška priprava; 62 domneva; 63 vodna naprava; 64 časovna enota; 65 številka; 67 oblika povratno-osebne zaimka; 68 veznik; 69 kratica za »prejšnji«; 70 kratica evropske denarne enote.

Kmetice, pozor!

Predelavamo vašo ročno spredeno prejo in volno v platno, brisače, prte, kuhinjske krpe, naglavne rute, loden, posteljne odeje itd. Zamenjamo za volno ali laneno predivo blago za srajce, karirasto (črtkasto) blago, dalje blago za zavese itd.

Tkalnica-Weberei **JOHNE & NOSWITZ**, Celovec-Klagenfurt, St. Ruprechterstrasse 120

TRGOVSKA POMOČNICA SPREJME primerno službo. Obvlada oba deželna jezika. Naslov v upravi »Koroške kronike«.

DVA FANTA v starosti do 25 let iščeta primerne zaposlitve na Koroškem. Gre sta tudi na deželo. Naslov v upravi »Koroške kronike«.

OKLIC MASTI

Deželni prehranjevalni urad sporoča: Na naslednje odrezke živilskih nakaznic 44. dodelitvene dobe lahko kupijo potrošniki mest in sicer: 200 gramov na odrezke 24 E in 24 Jgd, 100 gramov na odrezke 24 K.

Tako je kaplan Klemen Gornik nastopil svojo prvo službo.

KAPLAN

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi aerugo et tinea demolitur, et ubi fures effodiunt et furantur (Mat 6, 19—20)*

Ljudje po cerkvi so zašumeli. Klemen je počasi odhajal s prižnice.

To je torej novi kaplan. Lepo govore. Človek bi jih kar naprej poslušal. Ljudje še do sape niso mogli. Zrli so na prižnico kakor na oltar. Klemen je govoril počasi. Zdaj pa zdaj je potišal glas, nato pa spet zagrmel, da so se poslušalci zdrznili.

Župnik govore kakor da bi brali, kar naprej z istim glasom. Človek ne ve, kdaj bo prišel Amen. Kaplan pa povedo vse lepo po vrsti, vse se tako veže, da ne more biti drugače.

Stari in mladi so veseli. Že zjutraj se je poznalo, da je nov gospod pri fari. Kaplana spovednica je bila oblegana.

Klemen je sedel v spovednici. Prvič v življenju bo prisluhnil najbolj skritim kotičkom človeških src. Vijoličasta stola mu visi prek talarja, s priprtimi očmi odpre okence.

Čuden nemir pred neizrazno močjo, ki mu je dana, mu tresse roke.

Tesno prisloni uho k mreži. Ko daje prvo odvezo, se smehlja. Z zaprtimi očmi nepravilno križ in zapre okence. Hvaljen Jezus.

Na veke. Amen.

Nato odpre okence na drugi strani. Več * Ne nabirajte si zakladov na zemlji, kjer jih uničujeta molj in rja, in kjer tatje kopljejo in krajejo.

OBJAVE

Na podlagi paragrafa 6, člen 2 cestnega policijskega reda, BGBl. št. 59/1947, v zvezi s paragrafom 3 zakona o cestnem prometu, BGBl. št. 46/1947 je celovski mestni magistrat skupno z zveznim policijskim ravnanstvom v Celovcu odredil radi varnosti in ureditve prometa na Novem trgu (Neuer Platz) v Celovcu naslednje:

Od 4. septembra 1948 dalje je uveden na Novem trgu v Celovcu krožni promet. Na tem trgu se torej sme voziti samo v eni smeri (naokrog), pri čemer morajo vsa vozila voziti po desni strani. Upoštevati je treba točno prometne znake, ki so tukaj postavljeni za označbo vozne smeri.

Prekršitve te odredbe bodo kaznovane, v kolikor jih ne bo treba urediti pred sodiščem kot upravni prestopok po paragrafu 87, St.-Pol.-O. in po paragrafu 72 St.-Pol. G., BGBl. št. 46/1947.

Ta odredba je stopila s 4. septembrom 1948 v veljavo.

OBJAVA CELOVSKEGA MAGISTRATA

Po nalogu Zveznega ministrstva za poljedelstvo in gozdarstvo se bo vršilo štetje prašičev. Štetje bo izvedel sodelavec prehranjevalnega urada v Celovcu ob priliki izdaje živilskih nakaznic za 45. dodelitveno dobo. Številčno stanje prašičev pa se mora računati s 3. septembrom 1948 in ne z dnevom štetja. Vsi, ki gojijo prašiče morajo dovoliti ob priliki štetja uradniku prehranjevalnega urada vstop v hleve oziroma prostore v katerih so prašiči zaprti ali bi mogli biti zaprti. Razen tega pa morajo dati uradniku tudi vsa potrebna pojasnila in podatke. Kdor bo dal napačne ali nezadostne podatke bo kaznovan. Ob času štetja mora biti na vsakem posestvu doma vsaj ena oseba, ki je v stanju dati uradniku prehranjevalnega urada potrebne podatke. Če do 14. septembra ne bo k nim, ki gojijo prašiče, nobenega uradnika, ki bi preštel, je lastnik prašičev dolžan javiti 15. septembra 1948 osebno ali po svojem zastopniku na magistratu (oddelek za statistiko), Celovec, Spornheimerstrasse 13, III. nadstropje, soba 11, število prašičev, ki jih goji.

OKLIC TOBAČNIH IZDELKOV

Urad koroške deželne vlade, oddelek 21 za gospodarstvo, naznanja sporazumno z avstrijskim tobačnim vodstvom oklic naslednjih odrezkov tobačne nakaznice za 45. dodelitveno dobo: R 1 za nakup 10 cigaret vrste Austria 3 ali Austria 2; R 2, R 3 in R 4 za nakup po 10 cigaret vrste Austria 2; R 5 in R 6 za nakup po 10 cigaret vrste Austria C ali Austria 2. Cigarette Austria 3 se dobé samo na odrezke R 1. Cigare ali tobak, v kolikor je na zalogi, se morejo kupiti namesto cigaret samo na odrezke R 1, R 2, R 3 in R 4. Odrezki tobačne nakaznice 45 propadejo s koncem 45. dodelitvene dobe. Cigarette Austria D, Austria 1 in Austria Spezial se dobe brez odrezkov.

Pretekli teden so prišle v promet nove vrste cigarete, takozv. »Jonny«, katerih nakup ni vezan na odrezke in stanejo vkljub dobri kakovosti le 50 grošev komad.

Klemen je pripravljen. Nekam čudno se mu zdi, ko seže domačim v roke. Zdaj je dom drugi. Začel bo svoje poslanstvo, dom bo vstopil nekam v pozabljenje, predenj bodo stopile duše.

V Selca je prišel popoldne. V veži je naletel na kuharico. Debela ženska, z močnimi moškimi rokami. Klemenu se je koj zdelo, da bo treba potrpeti.

Po stopnicah so prišli župnik, droban človek s sivimi očmi in z belimi rokami.

Segla sta si v roke.

»Potreben sem vas kakor slepi vida. Bolezen me stiska, s težavo obletim podružnice, kadar je treba. In maš je toliko, da jih ne zmorem.«

Nato sta odšla v sobo, ki je bila od vselej določena za kaplana. Klemen jo je dal že pred prihodom na novo prebeliti. Prav prijazna je bila. Ne prevelika, ne premajhna.

Do noči je bila razpostavljena tudi opra. Knjižna omara s knjigami, postelja, klečalnik, stajalo z rožami in pisalna miza. Na steni velika slika sv. Martina, ki z mečem deli svoj plašč in ga polovico ponuja beraču.

Sobica je dobila svoj pravi obraz. Koj po večerji je Klemen odšel vanjo.

Prvič v življenju je ostal popolnoma sam. Dospel je do trenutka, ki si ga je v semenišču tako želel.

Po veži drse težki koraki robate kuharice. V župnikovi sobi je že tišina. Gospod Nace ležejo zgodaj.

Klemen prisluhne tišini. Mirna je in globoka, podobna tišini v noči pred novo mašo.

Na klečalniku stoji novomašni križ z

mirtinim venčkom. Voščeno se svetijo beli cveti, kakor iz srebra je širok svileni trak.

Globoko na stran je nagnjena Kristusova glava. Klemenu se zdi, da bi se suho telo rado odločilo z lesa.

S klečalnika gleda Senjavskijev obraz.

V farni cerkvi bije ura. Počasi, previdno. Tuj se zdi Klemenu glas zvona v noči. Zdrnjeni udarec brni po zraku kakor tresoča se struna.

Klemenove oči skušajo od daleč razbrati naslove knjig, ki stoje v omari.

Tavčar: Cvetje v jeseni. Jurčič: Deseti brat. Finžgar: Pod svobodnim soncem. Nato mu zdrsnje pogled na spodnjo polico.

Ljudje na Borgu, Kristina — Lavransova hči, San Michele, Lanena njiva.

Čuti, da bi se mu oči rade nekje ustavile. Dolgčas je prtipal v sobo, brez trkanja, brez pozdrava in trdo položil roko na Klemenovo ramo.

Kaplan Gornik se je vzdignil in stopil k oknu. Odgrnil je zaveso. Luč je planila na vrt in se kakor sulica zapodila pod drevje.

Luči so še krvavele skoz okna na vasi. Ljudje še niso legli. Prijazno se stiskajo hiše med bregoma. Kakor piščeta so, ki se grejejo.

Klemenu je toplo pri duši. Najraje bi vzdignil roke v blagoslov in zašepetal besede, ki jih je tik pred novo mašo tolikokrat izrekel.

Trmasta ihta je planila vanj. »Zagrizel se bom v te ljudi, da me bodo spoznali in vzljubili.«

In še se je vzdignila misel: »Oče bom otrokom in starcem.«

Nato se je zasukal, ugasnil luč in se v temi razpravil.